

Gebiedsvisie | **Slangenburghuis en omgeving**

augustus 2020

gemeente **[gD]** Doetinchem

Gemeente Doetinchem
Raadhuisstraat 2
7001 EW Doetinchem

Tel: 0314 - 377 377
www.doetinchem.nl

omgevingswet@doetinchem.nl
www.omgevingswetdoetinchem.nl

LOS stadomland B.V.
Postbus 142 5201 AC 's
Hertogenbosch
Nieuwe Linie 1-3, 5264 PJ Vught

Tel: 073 - 7113770
info@losstadomland.nl
www.losstadomland.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5	5	Visie: 'Laat 1000 bloemen bloeien'	47
1.1	De gebiedsvisie	5	5.1	Over sponzen en stuwen	51
1.2	Een bouwsteen	5	5.2	Een sterk landschap en natuurparels	55
1.3	Ontwerpend onderzoek, wat is het?	7	5.3	Genieten van kwaliteit	59
1.4	De achtergrond	7	5.4	De landbouw: sterk en in balans	63
			5.5	Een sterke gemeenschap	67
			5.6	Veilig en toegankelijk	71
			5.7	Energietransitie	71
2	Samen naar één visie	11			
3	Landschapsbeschrijving	15			
3.1	Beschrijving landschap	15			
3.2	De kwaliteiten	21	6	Bouwstenen omgevingsvisie	73
	Intermezzo Landgoed Slangenburg	23			
4	Kenmerken en opgaven	27			
4.1	Water en klimaatadaptatie	27			
4.2	Natuur en landschap	31			
4.3	Landbouw en andere bedrijvigheid	35			
4.4	Recreatie en toerisme	39			
4.5	Mobiliteit	43			
4.6	Leefbaarheid op 't platteland	43			
4.7	Samenwerking in Slangenburg	45			

1 Inleiding

1.1 De gebiedsvisie

Tussen december 2019 en juni 2020 is met een grote vertegenwoordiging uit het gebied (inwoners, agrariërs, ondernemers en organisaties), een ambtelijke kerngroep en het ontwerpbureau LOS Stadomland gewerkt aan deze toekomstvisie voor deelgebied Slangenburg en omgeving.

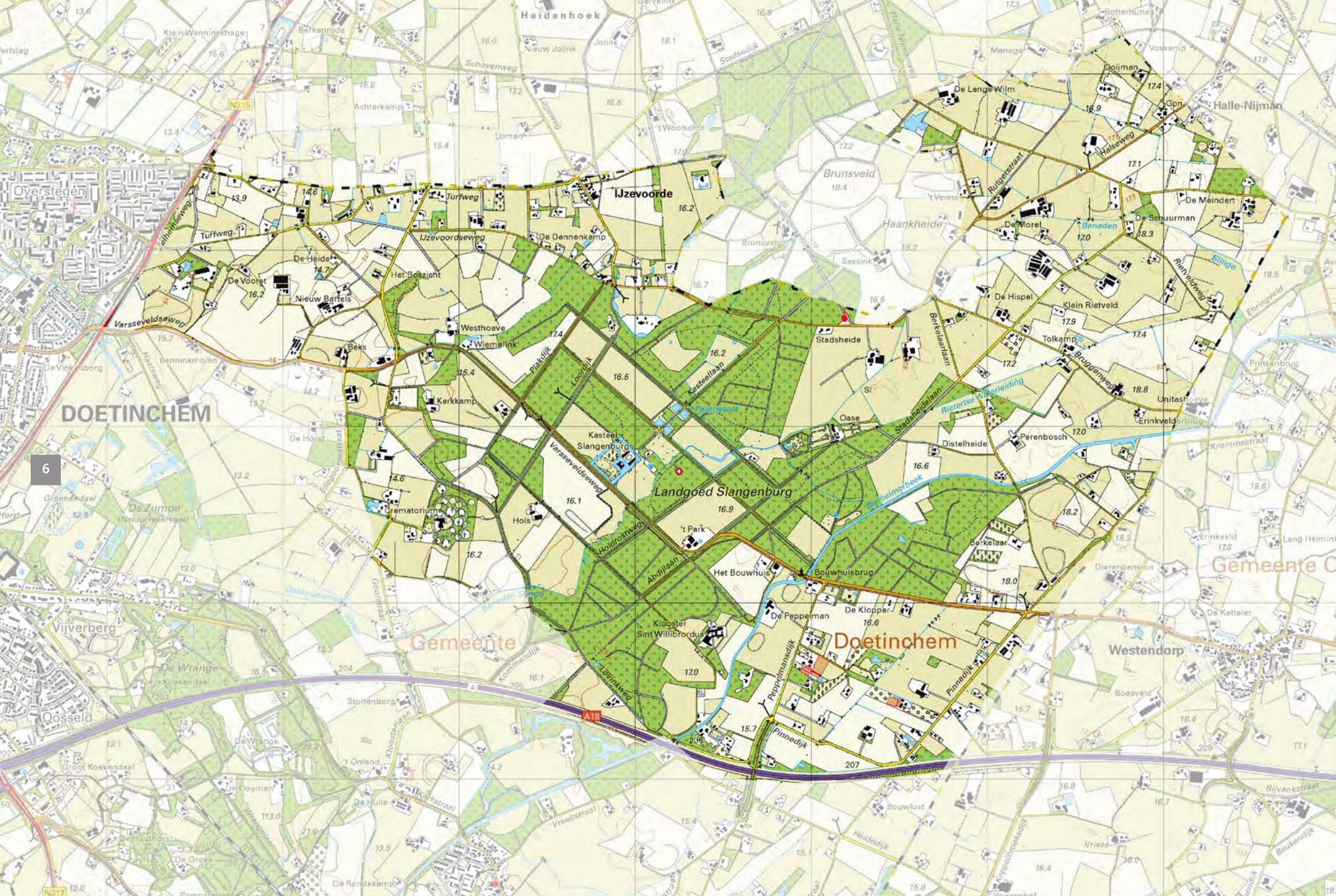
Het deelgebied wordt begrensd door de A18 in het zuiden, de Goorstraat, de Ellegoorstraat, de Varsseveldseweg en de rondweg Doetinchem. Aan de noord- en oostzijde van het deelgebied vormt de gemeentegrens met Bronckhorst en Oude IJsselstreek de afbakening. Dicht tegen de noordgrens ligt het buurtschap IJzevoorde. Van noordoost naar zuidwest stromen de twee beken Beneden Slinge en Bielheimerbeek. Behalve de boerderijen, burgerwoningen en bedrijfjes die als strooigoed door het gebied liggen, neemt het Landgoed Slangenburg een belangrijke positie in met haar kasteel en koetshuis. Deelgebied Slangenburg en omgeving staat bekend om het bijzondere landgoed met het kasteel en het fraaie kleinschalige landschap. Maar er is veel meer, een grote en actieve landbouwsector, allerlei recreatiebedrijven en het buurtschap IJzevoorde met het verrassend grote verenigingsleven in het gebouw de

Pokkershutte. Veel inwoners prijzen de balans tussen allerlei functies in het gebied. Zoals een inwoner zei: 'we komen er samen wel uit'. Tegelijk zien velen ook opgaven voor de toekomst die nodig zijn om de transities van de toekomst aan te kunnen. Zodat deelgebied Slangenburg en omgeving op eigen kracht een bijzonder gebied kan blijven met die mooie balans in functies en belangen. Voor deze gebiedsvisie is dat misschien wel de grootste opgave geweest. De opgaven aanpakken, maar tegelijk bijdragen aan het behouden van de solide balans in het gebied. Met respect voor elkaar, elkaar betrekken en in goede samenwerking met elkaar voortbouwen aan het gebied, zodat deelgebied Slangenburg en omgeving klaar is voor de opgaven van de toekomst!

1.2 Een bouwsteen

Deze gebiedsvisie vormt een bouwsteen voor de gemeentelijke omgevingsvisie die in 2020 opgesteld wordt. Ook is deze gebiedsvisie een basis voor een uitvoeringsprogramma voor dit deelgebied zelf. Een omgevingsvisie is een toekomstvisie voor de fysieke leefomgeving voor de hele gemeente. De gemeente Doetinchem heeft ervoor gekozen om als voorbereiding op de omgevingsvisie het grondgebied van de

gemeente in elf deelgebieden op te delen en voor elk deelgebied een eigen proces te voeren. Daarmee hoopt de gemeente de betrokkenheid van inwoners te vergroten en de inwoners de mogelijkheid te geven over hun eigen woon- en leefomgeving mee te denken. De wensen en ideeën van inwoners vormen zo de basis voor de visie en het beleid van gemeente als geheel. Daarmee vormt deze gebiedsvisie een scharnier tussen de wensen en ideeën in een deelgebied van de gemeente en het gemeentelijke beleid.

1.3 Ontwerpend onderzoek, wat is het?

De gebiedsvisie wordt gemaakt door middel van ontwerpend onderzoek. Ontwerpend onderzoek houdt in dat je door het tekenen op kaarten en visualiseren van ideeën een steeds beter beeld krijgt van de kansen voor de toekomst. Gedurende het proces zijn de kaarten waarmee mensen aan de slag gingen steeds verder ingevuld met richtingen en ideeën.

1.4 De achtergrond

Het opstellen van een omgevingsvisie voor de gemeente Doetinchem staat niet op zichzelf. Er is een aantal beleidsdocumenten dat invloed heeft of deels sturend is op de inhoud van de te maken omgevingsvisie. Hieronder staan enkele van deze achtergronden, die we hebben meegenomen in de gebiedsvisie voor deelgebied Slangenborg en omgeving.

Thema's uit het coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 2018-2022 zijn de drie thema's Doetinchem Centrumstad, Sterke samenleving en Veranderende leefomgeving geformuleerd. Voor deelgebied Slangenborg is vooral het thema 'Doetinchem

Centrumstad’ van belang, omdat Landgoed Slangenburg een zeer belangrijke recreatieve functie heeft. De opgave Veranderende leefomgeving gaat over het vormgeven van een duurzame toekomst, waarbij ingespeeld wordt op de energietransitie. Zo dient een visie te worden ontwikkeld over het winnen van duurzame energie door middel van wind- en/of zonne-energie. Vooral de recreatieve ontwikkeling en andere functieveranderingen zijn in samenhang met het waardevolle landschap belangrijke thema’s in de gebiedsvisie geworden.

In de begroting voor 2019 zijn meerdere maatschappelijke opgaven benoemd. Voor deelgebied Slangenburg en omgeving zijn het verbinden van parels in de Achterhoek van belang. Daarbij wordt Landgoed Slangenburg gezien de recreatieve waarde als parel gezien. Dit wordt ook los van deze gebiedsvisie in de visie op recreatie uitgewerkt.

Beleidsclusters uit het koersdocument

Het koersdocument beschrijft op hoofdlijnen de richting van het gemeentelijk beleid. Er zijn zeven beleidsclusters benoemd, waarvan per gebied een prioritering is gegeven. De dominante beleidsclusters voor de gebiedsvisie deelgebied Slangenburg en omgeving zijn:

- **Regiofunctie:** hierbij is de rol die Landgoed Slangenburg kan innemen in de regiorol van de gemeente als geheel een vraagstuk, die in de gebiedsvisie aan de orde moet komen.
- **Beleving:** Hierbij gaat het om het kunnen genieten van het landschap, de (recreatieve) toegankelijkheid en recreatie. Beleving kan daarbij nog gekoppeld worden aan aspecten als de gezonde leefomgeving, cultuurhistorie, landschap, natuur en biodiversiteit.

Structuurvisie Doetinchem 2035

In de structuurvisie heeft de gemeente allerlei hoofdrichtingen benoemd voor de ruimtelijke inrichting van de gemeente. Voor deelgebied Slangenburg en omgeving gaat het om de volgende hoofdrichtingen:

Beleef het land, Ruimte voor water, de Groene waas en Kansen aan de oostflank.

- De opgave de Groene waas heeft als doelstelling het imago van Doetinchem als groene gemeente verder te versterken. Dat kan door groene verbindingen te maken of te repareren of door de randen tussen bebouwing en uitloopgebieden te verzachten.
- De opgaven kansen aan de oostflank vraagt om het maken of repareren van groene verbindingen en groene overgangen van stad naar platteland. Zowel vanuit recreatief als ecologisch oogpunt.
- Ruimte voor water gaat over het realiseren van een robuuster beekstelsel. Onderzocht moet worden of er een nieuwe kijk op waterbeheer mogelijk is.
- Beleef het land betreft de opgave om belevingsaspecten van het buitengebied te ontwikkelen tot krachtige motor van het buitengebied.

10

Themasessie recreatie in Taverne Edelweiss op 5 maart 2020

2 Samen naar één visie

Het proces om te komen tot de gebiedsvisie bestond uit 3 overzichtelijke stappen, die in de periode december 2019 tot en met juni 2020 zijn uitgevoerd. Zo zijn de keuzes stapsgewijs tot stand gekomen, in elke stap hebben inwoners een belangrijke rol gespeeld.

1. Vraagstukken en opgaven
2. Oplossingen
3. Visievorming

In de eerste stap is met ongeveer 20 mensen in het gebied een interview gehouden. Door de interviews kregen we zicht op de thema's die spelen en een goed beeld van de vraagstukken en opgaven voor het deelgebied Slangenburg en omgeving. We ontdekten dat er stevige netwerken zijn, maar deze leken ook heel verspreid door het gebied te lopen. Daarom was het oorspronkelijke plan om op twee momenten enkele themasessies te organiseren rondom de meest genoemde thema's. Op aandringen van inwoners en agrariërs is ervoor gekozen om geen themasessies gelijktijdig plaats te laten vinden en vier losse themasessies te organiseren. Door de coronacrisis zijn slechts twee themasessies fysieke bijeenkomsten geweest. De laatste twee themasessies vonden digitaal plaats.

Op 5 maart was 's middags de themasessie recreatie en landschap (en voedsel) in Taverne Edelweiss. In deze sessie is een groep van ongeveer 20 ondernemers, organisaties, ambtenaren en betrokken bewoners in gesprek gegaan over de kansen voor recreatie in het gebied.

Op 5 maart 's avonds vond de themasessie leefbaarheid op 't platteland plaats in de Pokkershut. Hierbij waren 80 mensen aanwezig. De themasessie was onderverdeeld in vier workshops:

1. Sociale leven
2. Wat wilt u op uw erf?
3. Grote ontwikkelingen op 't platteland:
 - Duurzame energie
 - Natuur en water
 - Landbouw
4. Grote ontwikkelingen op 't platteland:
 - Wonen
 - Recreatie en toerisme
 - Mobiliteit

Op 16 maart zou 's avonds de themasessie met de agrariërs zijn. Vanaf 16 maart zat Nederland echter in de lock-down vanwege de coronacrisis en zijn de overige twee themasessies in eerste instantie uitgesteld. Dit in de hoop een fysieke bijeenkomst te kunnen houden. De agrariërs hadden een sterke voorkeur hiervoor. Op 14 mei heeft uiteindelijk toch een digitale themasessie met de agrariërs plaatsgevonden. Met behulp van Teams en Mural hebben 12 deelnemende agrariërs hun standpunten en wensen ingebracht door digitale memobriefjes te plakken. Gezamenlijk zijn de belangrijkste opgaven vanuit de landbouw voor dit deelgebied bepaald.

Op 18 mei vond de themasessie water en klimaatadaptatie plaats met vertegenwoordigers van het

Themasessie leefbaarheid op 't platteland in de Pokkershutte op 5 maart 2020

Waterschap Rijn en IJssel, Staatsbosbeheer, BVR (ontwerpbureau voor deelgebied De Zumpe) en de gemeente Doetinchem.

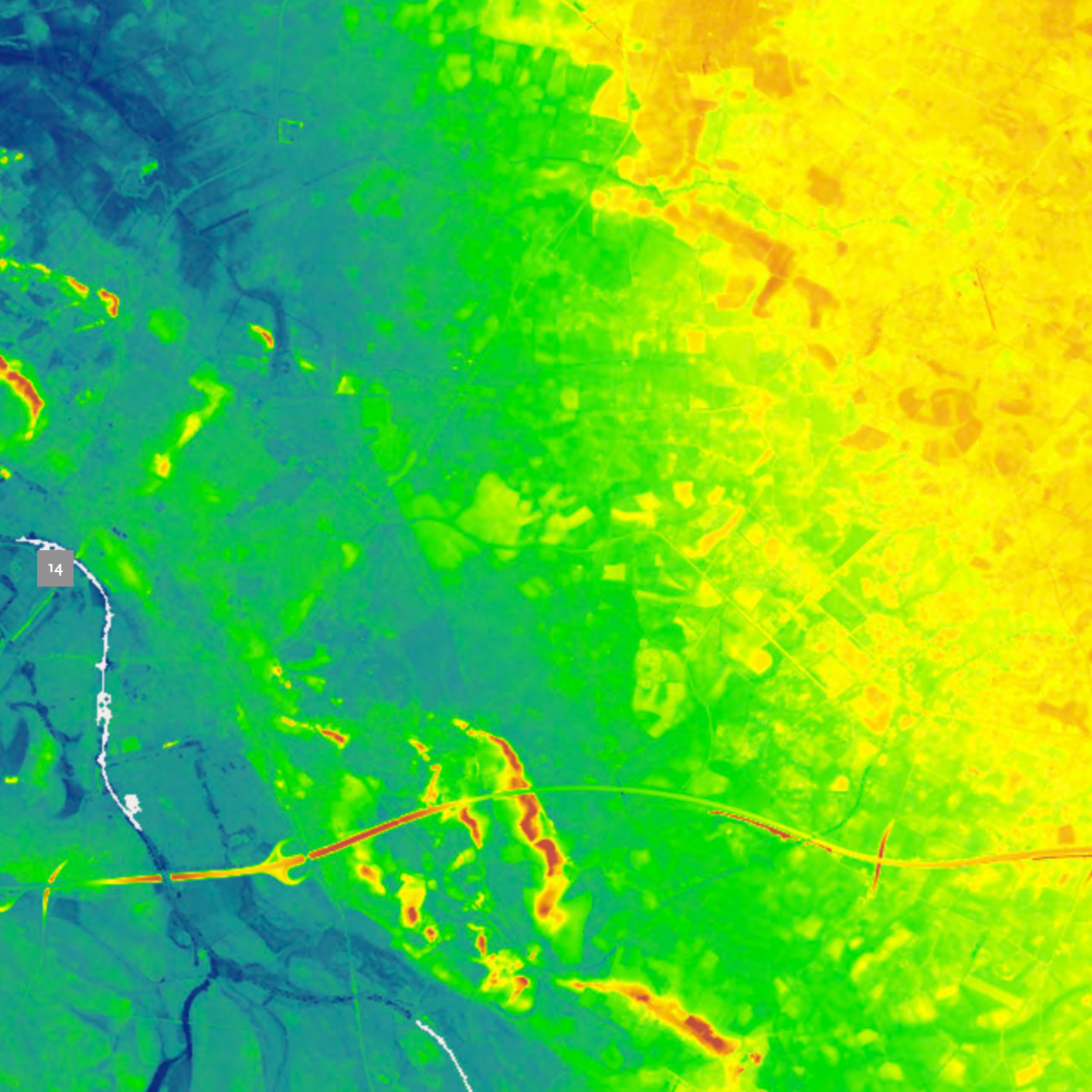
Na de themasessies is een concept visie opgesteld, welke in juni aan betrokkenen zal worden voorgelegd. Vanaf het begin heeft een kerngroep met ambtenaren van de gemeente bestaan. Deze is na de themasessies in mei uitgebreid met vijf vertegenwoordigers uit het gebied. De kerngroep fungeerde als rode draad door het proces. Met de kerngroep zijn alle inhoudelijke ideeën en keuzes en tussenresultaten doorgenomen en zijn de bijeenkomsten voorbereid. Ook hebben leden van de kerngroep gezorgd voor afstemming binnen de gemeentelijke organisatie. Om de verschillende gebiedsvisies binnen Doetinchem onderling af te stemmen, hebben breinaaldsessies plaatsgevonden, waarin de tussenresultaten van elk deelgebied aan elkaar zijn gepresenteerd.

Themasessie met agrariërs 14zzz mei 2020

Kernteam 3 juni 2020

3 Landschapsbeschrijving

3.1 Beschrijving landschap

Ontstaan landschap

Lang geleden liep door het huidige rivierdal van de Oude IJssel de vlechtende rivier de Rijn. Toen het warmer werd, brak de Rijn door de stuwwal bij Montferland. De Rijn kwam zuidelijker te liggen en het rivierzand in het oude Rijndal werd naar het noordoosten geblazen. Zo ontstonden de rivierduinen. Later ging de Oude IJssel door het oude Rijndal stromen. Doetinchem ontstond hoog en droog op de rivierduin. De AHN (Algemene Hoogtekaart Nederland), de geomorfologische kaart en de historische kaarten laten de ontstaansgeschiedenis van het landschap goed zien.

Het rivierduin en de Oude IJssel delen het landschap van de gemeente Doetinchem grofweg in tweeën. Ten zuiden van de Oude IJssel is het landschap laag en nat en ten noorden van de Oude IJssel is het landschap hoog en droog. Het deelgebied Slangenburg en omgeving behoort tot het hoge, droge deel. De Zumppe is een uitzondering: dit natuurgebied ligt ten noorden van de Oude IJssel, maar is wel een lage en natte plek.

Landschapstypen

Het landschap in deelgebied Slangenburg en omgeving bestaat uit de volgende landschapstypen:

- Bos- en landgoederenlandschap
- Essen- en kampenlandschap
- Natte broek- en heideontginningen

Bos- en landgoederenlandschap

Tot het bos en landgoederenlandschap behoort in dit deelgebied uiteraard het Landgoed Slangenburg. Ook de bossen van de Wrange (net buiten dit deelgebied) behoren tot dit landschapstype.

Eeuwenlang lag kasteel Slangenburg in een verlaten streek met uitgestrekte heidevelden en vochtige bossen. Generaal van Baer bracht daar verandering in. Hij ontgon een groot deel van de heide en beboste het gebied met eiken, dennen en beuken. Ook legde hij het uitgebreide lanenstelsel aan in de vorm van twee trapezijs. Het landschap bestaat hoofdzakelijk uit bos, dat af en toe wordt afgewisseld met agrarisch bouwland en weidegrond. Dit zorgt voor een prettige afwisseling van besloten en meer open delen. Kenmerkend is ook de veelheid aan beplantingselementen: productiebos, parkbos, bomenlanen, houtsingels, houtwallen, natte bloemrijke graslanden, weidegrond, agrarisch bouwland, etc. Door en langs het Landgoed Slangenburg stromen twee beken: de Beneden Slinge en de Bielheimerbeek.

Essen- en kampenlandschap

Rondom de Benninckmolen bevinden zich grotere complexen met oude bouwlanden: essenlandschap. Ten oosten daarvan begint het kampenlandschap. Ook het agrarisch gebied tussen Landgoed Slangenburg en Halle-Nijman behoort tot het kampenlandschap. Kenmerkend voor het essen- en kampenlandschap is het kleinschalige en afwisselende landschap. De kleinschaligheid komt voort uit de aaneenschakeling van fijnmazige ruimtes die ontstaan zijn door de erfbeplanting en houtsingels. De verkaveling en de wegen zijn hier kronkelig. Essen zijn oude opbollende akkers die ontstaan zijn door gemeenschappelijke ontginning. Een kamp is een kleine individuele akker, ook wel een eenmanses genoemd. De essen en kampen zijn hoger gelegen en omgeven door opgaande beplanting, zoals houtwallen, bosschages, bosopstanden en erfbeplanting. De beplanting was om de gewassen te beschermen tegen wild en het vee. Over het algemeen liepen de schapen hier los. De koeien graasden op de lagere, nattere gronden nabij de beken. Omdat de arme zandgrond vruchtbare te maken, brachten de boeren eeuwenlang plaggen en mest aan op de akkers. Hierdoor kwamen de akkers steeds hoger te liggen. De boerenerven liggen op de rand van de es/kamp op de overgang naar de lager liggende hooi- en weidegronden nabij de beken.

Het essen- en kampenlandschap is eigenlijk het beste te zien op oude historische kaarten. Door de modernisering en schaalvergroting in de landbouw is het oorspronkelijke kleinschalige landschap op veel plekken verdwenen of minder duidelijk geworden. De kenmerkende beplanting rondom de percelen is grotendeels verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor prikkeldraad. Het landschap is daarmee opener en minder kleinschalig geworden. De graanakkers hebben plaats gemaakt voor mais en weidegrond.

Historischekaart 1900, verschil kampenlandschap, broek- en heideontginningen is goed zichtbaar.

Historischekaart 1950

Historischekaart 1980

Topografische kaart 2015

Natte broek- en heideontginningen
Het gebied rondom de Pinnedijk, het gebied tussen de Turfweg en IJzevoordseweg en het gebied De Zumpe en omgeving behoren tot dit type landschap.

Voormalige natte heidevelden en elzenbroekbossen zijn ontgonnen en omgevormd tot graslanden en akkers. Verschillende ontwikkelingen maakten de ontginning mogelijk: de ontdekking van kunstmest, de komst van goedkope wol uit Australië en de verbeterde ontwatering van de natte heidevelden. Kenmerkend voor dit landschapstype is het vlakke, open en relatief grootschaliger landschap. De rationele verkaveling is blok- en/of strokenvormig. De gronden zijn vooral in gebruik als grasland voor de melkveehouderijen en deels als bouwland voor mais. De erven liggen gelijkmatig verspreid langs de rechte ontsluitingswegen.

Dwars door de verschillende landschapstypen stromen verschillende beken, waaronder de Bielheimerbeek en de Beneden Slinge, van noordoost naar zuidwest.

3.2 Kwaliteiten

De belangrijkste kwaliteiten van dit deelgebied zijn op het eerste gezicht Landgoed Slangenburg, de Willibrordsabdij, het gehucht IJzevoorde en het aantrekkelijke agrarische landschap. In tweede instantie, na vele interviews en themasessies met de mensen uit het gebied blijkt de balans tussen natuur, landbouw, wonen en recreatie de belangrijkste kwaliteit te zijn. En daarnaast de mensen zelf: de betrokkenheid, de trotsheid op hun gebied, het Noaberschap.

Op de kaart hiernaast staan de belangrijkste kwaliteiten aangegeven.

- Landschapstypen: Oude es, kampenlandschap, Natte broek- en heideontginningen, bos en landgoederenlandschap.
- De beken: Beneden Slinge, Bielheimerbeek, Grote Beek
- Landgoed Slangenburg: Landgoed als geheel, kasteel, koetshuis, abdij, stelsel van bomenlanen, vijverpartijen, mooie bossen afgewisseld met wat grasland en bouwland.
- Diversiteit van de landbouw
- Kerkje Slangenburg
- Zorgboerderij Slangenburg
- IJzevoorde: kern IJzevoorde, Pokkershutte met verenigingen en school
- Binninckmolen
- Pieterpad en Graafschapspad
- Begraafplaats en (toekomstige) natuurbegraafplaats
- Monumentale gebouwen/boerderijen
- Buurtvereniging Slangenburg
- Noaberschap
- Taverne Edelweiss
- Camping Slangenburg en Natuorkampeerterein Distelheide

Intermezzo: Landgoed Slangenburg

Landgoed Slangenburg is 566 ha. groot en wordt beheerd door Staatsbosbeheer. Het kasteel is in 1354 gebouwd en is een rijksmonument waar de Stichting Monumentenzorg verantwoordelijk voor is.

Geschiedenis Landgoed Slangenburg

De geschiedenis en daarmee ook het karakter van het landgoed en kasteel hangt samen met de belangrijkste eigenaren:

- Generaal en landbouwkundig econoom Frederik Johan van Baer;
- Duitse grootindustriële en houthandelaar Arnold Passman;
- Benedictijnen.

Generaal Van Baer (1645-1713) was landbouwkundig econoom en daarnaast had hij een grote voorliefde voor kunst. Zijn vrouw overleed al nadat ze 1,5 jaar getrouwd waren. Uit liefde voor haar liet hij schilder Gerard Hoet mythologische voorstellingen schilderen op de wanden en plafonds van het kasteel. In deze schilderijen komt uit zijn passie voor natuur en landbouw tot uiting. Toen van Baer Slangenburg kocht lag het in een eenzame streek, te midden van heidevlaktes en vochtige bossen. Hij kocht de ‘Doetinchemse Heide’ en legde daarover het kenmerkende en uitgebreide lanenstelsel. Hij ontgon een groot deel van de heide en beboste dit gebied met eiken, dennen en beuken. In 1679 liet hij een formeel park met rechte lijnen en geometrische vormen aanleggen rondom het kasteel. Hij bouwde het kasteel uit tot een U-vormig slot.

De laatste koper was de Duitse grootindustriële en houthandelaar **Arnold Passman** in 1895. Hij kocht het vanwege de grote houtoogst, maar was er zo van gecharmeerd dat hij er zijn huis (familieheim) van maakte voor 3 maanden per jaar. Na zijn dood ging het over naar zijn zoon Herman Passman. Hij was geliefd bij de pachters. In WOII stuurde hij zelfs geld uit Zweden. Na WOII was Landgoed Slangenburg ‘vijandelijk vermogen’ en werd het van de familie Passman afgenomen. Op de begraafplaats zijn veel graven van de familie Passman.

Kasteel Slangenburg stond na de WOII leeg. De **Benedictijnen** waren op zoek naar onderdak en kregen toestemming van het Beheerinstituut voor o.a. vijandelijke en foute vermogens om Kasteel Slangenburg tijdelijk te bewonen. Aanvankelijk een groep uit Egmond en daarna een groep uit Oosterhout. De laatste groep kwam met de eerste 10 Benedictijnen aan in oktober 1945 met een vrachtwagen, een varken en twee kippen.

Het landgoed (de lanen, de natuur, de pachtgronden, etc.) werd door hetzelfde Beheerinstituut al snel aan Staatsbosbeheer gegeven. Sinds de jaren '50 was de Rijksgebouwendienst verantwoordelijk voor het onderhoud van het kasteel. Tegenwoordig is Stichting Monumentenbezit verantwoordelijk voor het kasteel. (Dan kan wel gebruik gemaakt worden van de rijkssubsidies.)

bron: www.kasteelslangenburg.nl, interviews met P. de Bruijn en N. Verhoeven

24

St. Willibrordsabdij

Tijdens hun tijdelijke verblijf in Kasteel Slangenburgh bouwden de Benedictijnen zelf een nieuw klooster. Elke middag tussen 14:00 en 17:00 uur werkten ze aan de bouw van hun klooster. De lokale bevolking hielp, net als padvinders en studenten uit Nijmegen. Op 5 oktober 1952, na 4 jaar bouwen, trokken de Benedictijnen in hun nieuwe klooster.

Het bouw materiaal was lastig te vinden. In de wederopbouwperiode was al het bouw materiaal gevorderd voor de bouw van burgerwoningen. De Benedictijnen gebruikten puin uit Arnhem en Doetinchem voor de toegangsweg. Van afgekeurde straatstenen werden kloostermoppen gebakken. Ter versiering zijn grijze stenen van de gebombardeerde kerk van Arnhem gebruikt. In 1954 werd het klooster tot een zelfstandige abdij verheven.

bron: www.willibrordsabdij.nl, interviews met P. de Bruijn en N. Verhoeven.

25

4 Kenmerken en opgaven

4.1 Water en klimaatadaptatie

Wat speelt er?

Oppervlaktewater

Deelgebied Slangenburg en omgeving maakt deel uit van het dekzandlandschap met beken. Door het gebied stromen drie beken: de Bielheimerbeek, de Beneden Slinge en de Grote Beek. Op de kaart is te zien dat elke beek zijn eigen toevoergebied heeft. De stippellijnen zijn de scheidingen tussen deze toevoergebieden. Naast de drie beken zijn er in ons deelgebied ook nog twee waterleidingen met hun eigen toevoergebied: de IJzevoordse waterleiding en Smees waterleiding (ten noorden van de A18).

De Bielheimerbeek en de Beneden Slinge zijn met elkaar verbonden via een kortsluiting. De Beneden Slinge valt eerder droog dan de Bielheimerbeek. Door deze kortsluiting kan er water naar de Beneden Slinge worden gepompt ten behoeve van het Landgoed Slangenburg. In droge tijden komt de fundering van het Kasteel Slangenburg droog te liggen, waardoor deze gaat rotten. Ook de eeuwenoude bomenlanen hebben voldoende water nodig.

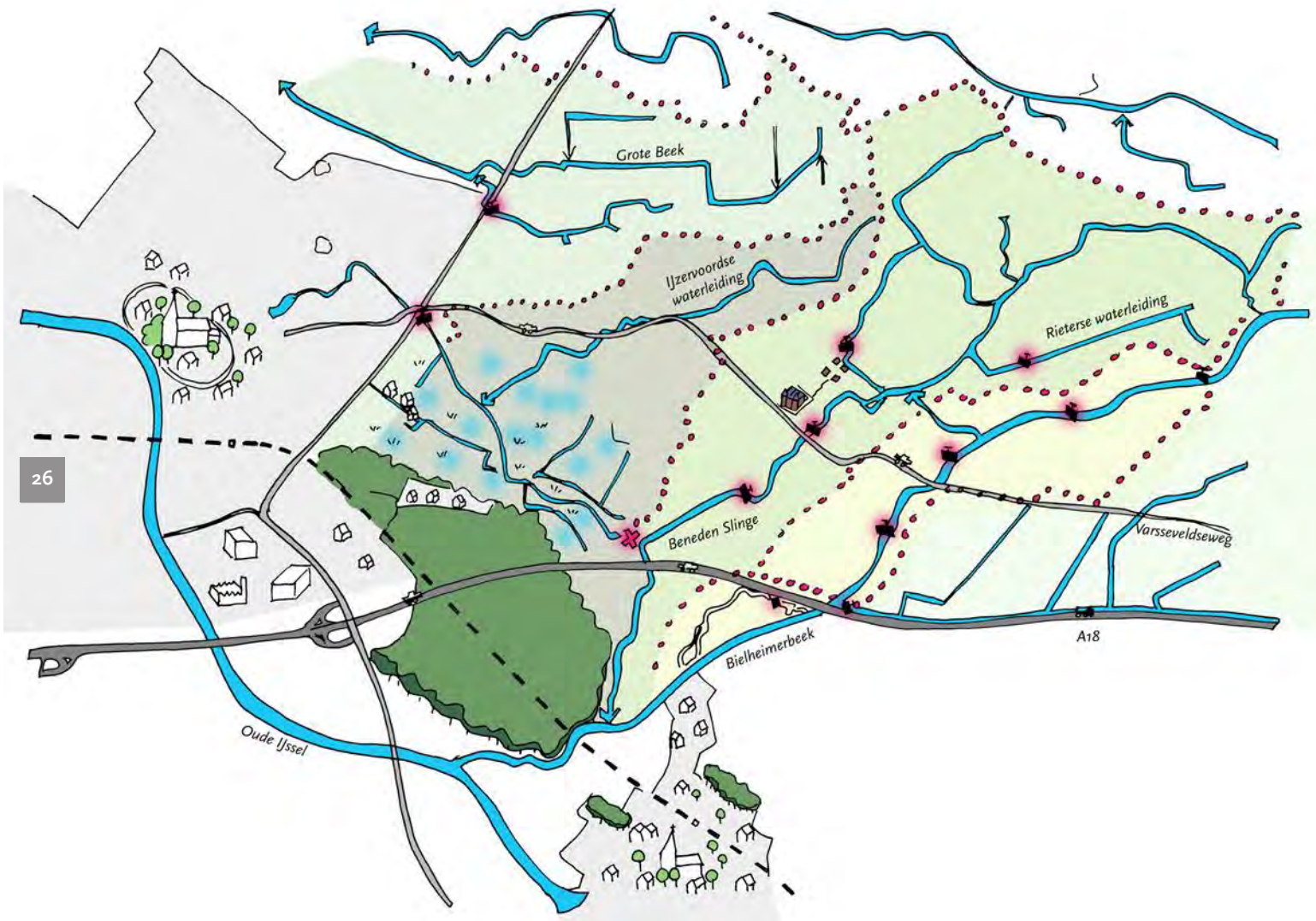
Vroeger had de Slinge een belangrijke rol bij het vullen van de stadsgracht van Doetinchem. Tegenwoordig wordt het water van de Slinge afgevoerd via de

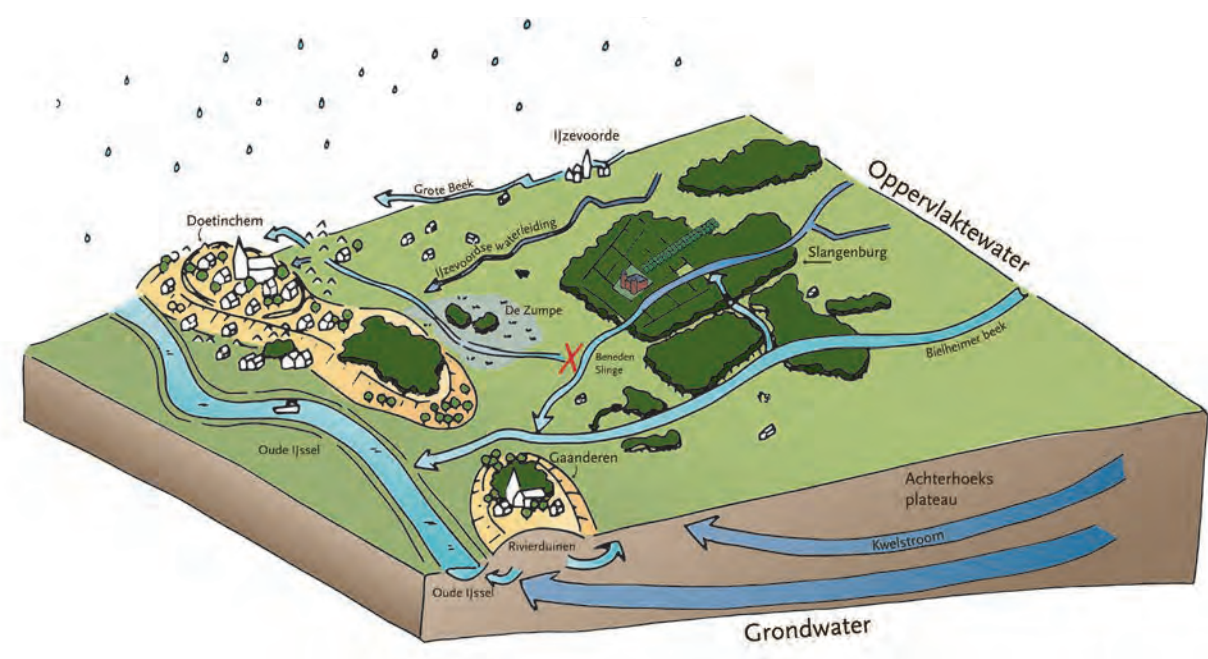
Bielheimerbeek naar de Oude IJssel. De verbinding van de Beneden Slinge naar de Doetinchemse Slinge is er uitgehaald, zodat er geen nutriëntenrijk water uit landbouwgebieden in de Zumpe terecht komt. De Zumpe is namelijk gebaat bij de toevoer van (nutriëntenarm) kwelwater. Kwelwater is erg schoon door de natuurlijke zuivering die het ondergaat tijdens de tocht door de bodem.

De Grote (of Rode of Zelhemse) Beek ontspringt in de omgeving van de Turfweg en stroomt ten noorden van de stad Doetinchem naar het westen, waar de beek geleidelijk steeds breder wordt. De beek is belangrijk voor de afvoer vanuit het Zelhems Broek.

Grondwater

Het deelgebied Slangenburg en omgeving ligt in het hoge en droge zandgebied op het Achterhoeks Plateau. Het regenwater dat hier valt, infiltreert in de bodem. Dit water vult het grondwater aan. Net als het oppervlaktewater, stroomt ook het grondwater van hoog naar laag. Op lage plekken komt het grondwater, vaak na een lange tocht, weer naar de oppervlakte. Dit is kwel. In tegenstelling tot oppervlaktewater stroomt het kwelwater ondergronds heel langzaam. Kwelwater is erg zuiver, omdat het zand, waar het gedurende vele jaren in de bodem doorheen gaat, een zuiverende werking heeft.

Intermezzo: De Zumppe
De Zumppe is natuurgebied dat tussen de rivierduinen van de Wrange en Landgoed Slangenburg ligt. Het is een zeer soortenrijk nat natuurgebied met elzenbroekbossen, natte schrale graslanden, voedselarme wateren en drogere bossen op de oude stroomruggen. De enorme soortenrijkdom is te danken het feit dat hier twee kwelstromen samenkomen. Eén kwelstroom vanuit de rivierduinen en één vanuit het Achterhoeks Plateau. Vanuit de hoge zandgronden (Slangenburg) is de kwelstroom kalkrijk. De kwelstroom vanuit de rivierduinen is kalkarm. Deze kalkarme kwelstroom wordt kalkrijker naarmate deze verder en langer door de bodem reist.

Natuurgebied De Zumppe is de laagstgelegen plek tussen het rivierduinencomplex en het Achterhoeks Plateau met daarop Landgoed Slangenburg. Hier komen twee kwelstromen samen, namelijk de kalkarme kwel vanuit de rivierduinen en de kalkrijke kwel vanuit het Achterhoeks Plateau. De soortenrijkdom in De Zumppe is te danken aan deze twee kwelstromen en de kalkgradiënt die hierdoor aanwezig is.

Waterpeilen

Van oudsher worden de waterpeilen afgestemd op de landbouw. We zijn in Nederland gewend aan genoeg water en te veel water. Daarom is het waterbeheer van de Waterschappen altijd gericht geweest op afvoeren. Maar ook de agrariërs kunnen flink last van de droogte krijgen als het grondwater te veel zakt. In verschillende andere zandgebieden geldt op dit moment een beregeningsverbod. Dit om de grondwatervoorraad te beschermen. Naast de landbouw heeft ook de natuur baat bij bepaalde waterpeilen. Voor de landbouw en de natuur geldt over het algemeen niet hetzelfde gunstigste waterpeil. Daarom moet het Waterschap schipperen tussen belangen.

Klimaatverandering

Door de klimaatverandering krijgen we te maken met kortere maar heftiger regenval, afgewisseld met langere periodes van droogte en hoge temperaturen. 2018 en 2019 kenden extreem droge zomers (en lentes). Ook 2020 heeft weer een droge lente. Terwijl februari nog één van de natste februari 's ooit was. Met name de droogte is op de zandgronden een serieus probleem.

Wat zijn de opgaven?

Klimaatadaptatie

Het deelgebied Slangenburg en omgeving zal moeten anticiperen op de klimaatverandering. Dit betekent inspelen op hogere pieken in de neerslag en vaker

en heviger een watertekort. Deze opgaven treffen de landbouw, de natuur en op diverse plekken ook woningen en gebouwen in het gebied.

Een belangrijke opgave voor de kwaliteit van de natuur, is om te zorgen voor een voldoende hoog waterpeil in Landgoed Slangenburg (zie paragraaf 4.1.). Tegelijk is De Zumppe, vlak buiten deelgebied Slangenburg en omgeving afhankelijk van kwel, wat o.a. in deelgebied Slangenburg en omgeving infiltreert. Om verbeteringen in het watersysteem door te kunnen voeren, moet naar het hele stroomgebied gekeken worden. Het watersysteem is wat dat betreft deelgebied overstijgend. Er ligt daarom ook een opgave om niet alleen lokaal oplossingen te bedenken voor de combinatie droogte en wateroverlast, maar dit op het niveau van het hele stroomgebied te bekijken.

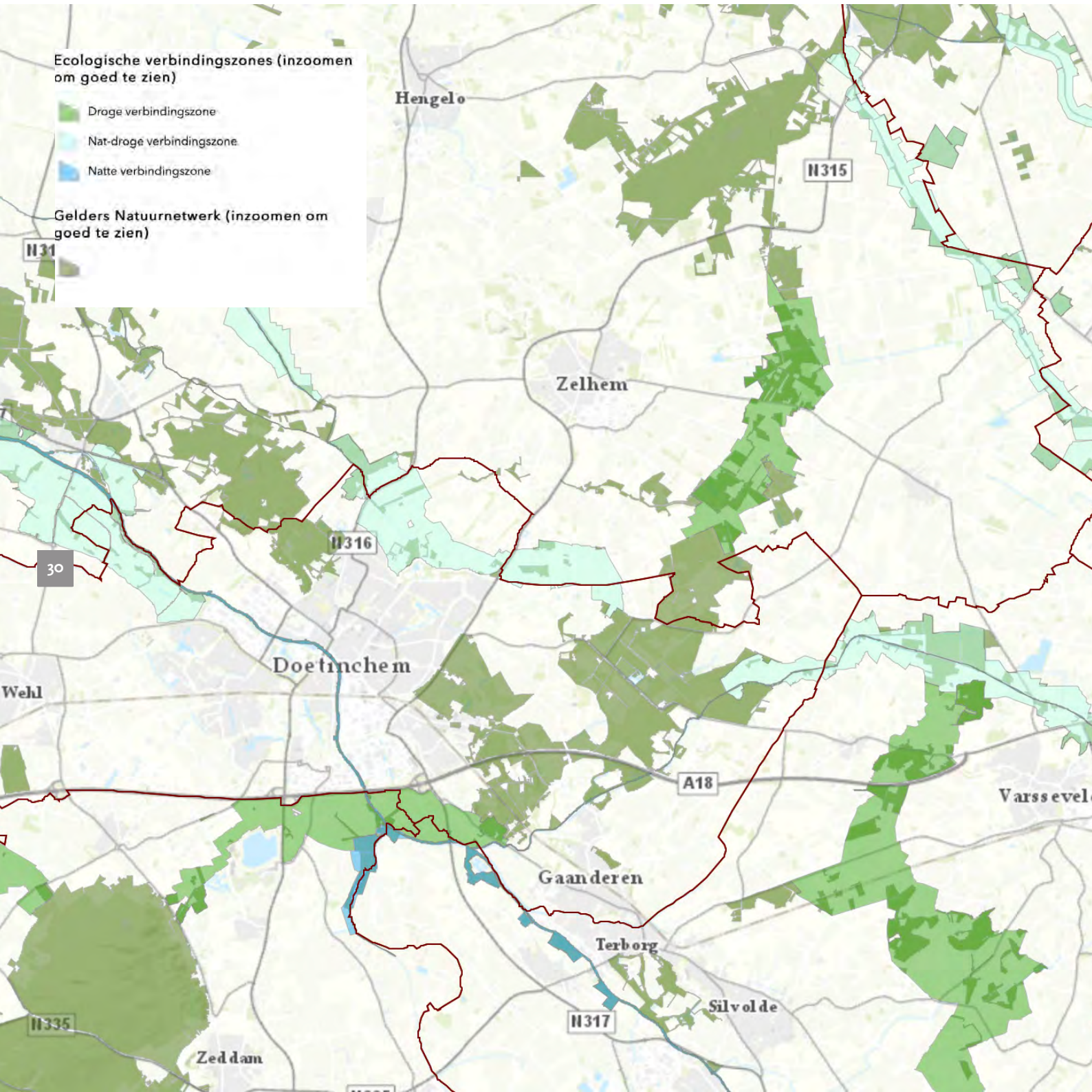
Flexibel en betrokken

Droogte en wateroverlast zijn beide een probleem. Omdat verdroging van de zandgronden de laatste jaren veel aandacht krijgt, wordt snel gedacht aan vasthouden van water. Over het algemeen vinden agrariërs en ook veel anderen in de samenleving wateroverlast een groter probleem dan droogte. Zeker als oplossingen van bovenaf worden opgelegd, vindt men dat het probleem van wateroverlast onvoldoende aandacht krijgt. Opgave is daarom om flexibele oplossingen te bedenken waarvan droogte en wateroverlast beide onderdeel zijn en dat de eigenaren die het betreft ook worden betrokken bij de oplossingen die zich aandienen.

Opgaven water en klimaatadaptatie:

- Het gebied vernatten / water vasthouden
- Optimalisatie infiltratie en kwelstroom
- Voor oplossingen naar hele stroomgebied kijken
- Functies in gebied aanpassen op natuurlijk(er) waterpeil
- Urgentiebesef droogteprobleem in de maatschappij

4.2 Natuur en landschap

Wat speelt er?

Natuur in deelgebied Slangenburg en omgeving

Landgoed Slangenburg is een Gelderse Natuurparel. Dit zijn de natuurgebieden, die binnen de provincie Gelderland zijn beschermd. Landgoed Slangenburg is beschermd vanwege de uitgebreide beek- en oevervegetaties, waardevolle oude bossen en vochtige vegetatietypen. Door de afwisseling van bos en open gebied komen er veel roofvogelsoorten (waaronder veel uilen), spechten en kleine zangvogels voor. Direct tegen de grens van deelgebied Slangenburg en omgeving ligt de Zumpe. Dit is een kwelgebied met waardevol beekbegeleitend bos en broekbos en een klein deel schraal grasland. Er zit een grote amfibieënpopulatie, met onder andere de kamsalamander. Net ten noorden van Landgoed Slangenburg ligt het natte natuurgebiedje Heidenhoekse Vloed. Hier zit een belangrijke populatie boomkikkers.

Naast natuurparels heeft de provincie Gelderland groene ontwikkelingszones (GO) aangewezen. Dit zijn zones met zowel natuur als landbouwgebieden, die door aanwezige natuurwaarden zorgen voor een ecologische verbinding tussen de kerngebieden van het Gelders Natuurnetwerk (GNN). In deze GO zones worden deze natuurwaarden versterkt en verder doorontwikkeld, naast de bestaande ruimte voor landbouw, recreatie, wonen en landgoederen. De ecologische verbindingen in deelgebied Slangenburg en omgeving zorgen voor verbindingen tussen omliggende kerngebieden, zoals:

- De Zumpe
- De Wrange
- De Kruisbergsche Bossen
- Heidenhoekse Vloet
- 't Zand/ Vossebult ten noorden van Zelhem

- Noorderbroek bij Varsseveld
- Montferland (stuwwal)

De oost-west ecologische verbindingzone door het gebied is een nat-droge verbinding en de noord-zuid ecologische verbindingzone is een droge verbindingzone.

Voor soorten als de patrijs is juist het kleinschalige agrarische landschap erg belangrijk. De VAL Oude IJssel (Vereniging Agrarisch Landschapsbeheer) zet zich in voor een gevarieerd agrarisch landschap, dat meer verweven is met natuur en landschap.

Kwaliteit van de natuur

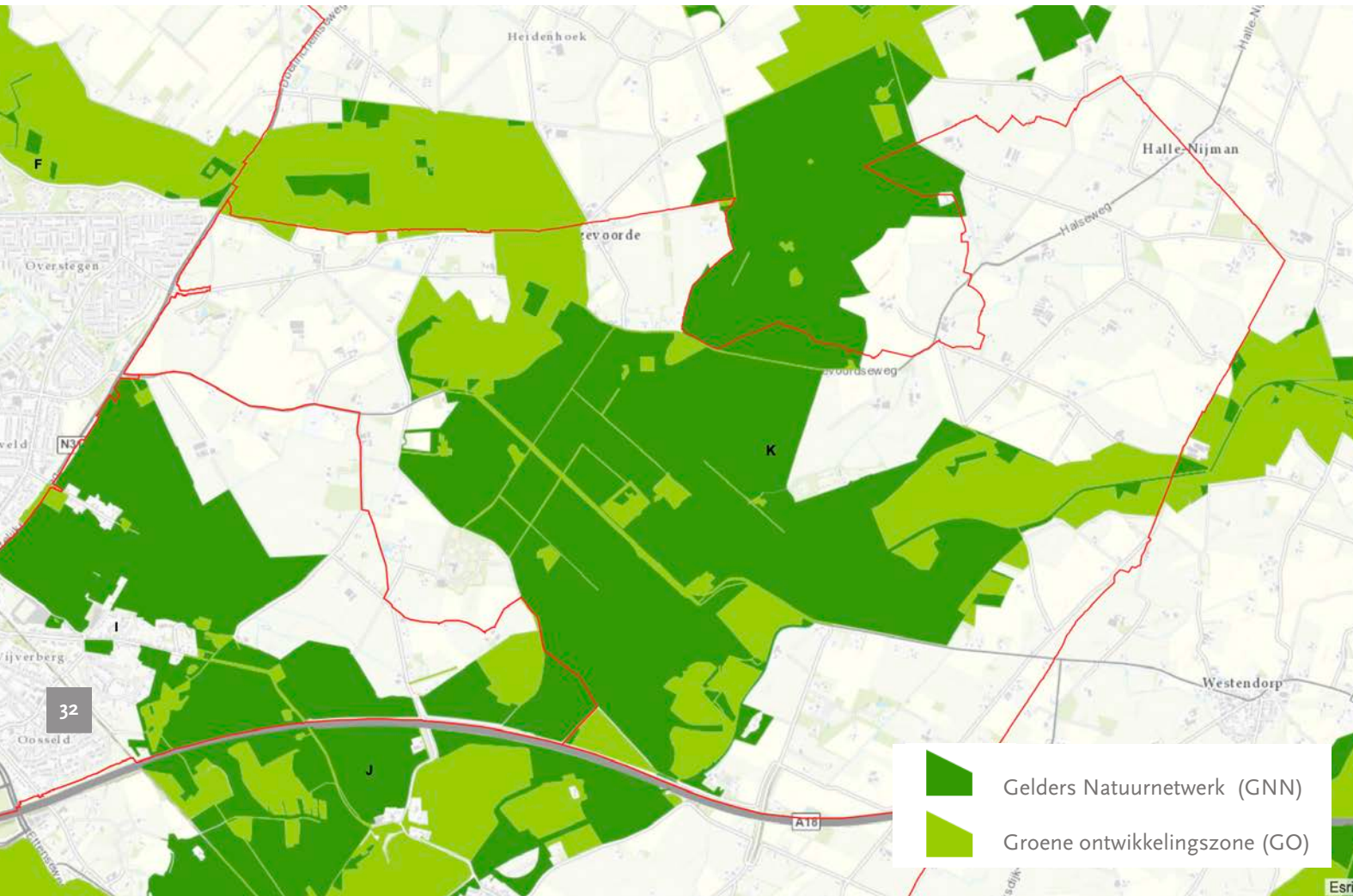
Natuurorganisaties maken zich zorgen over de kwaliteit van de natuur en monitoren dit ook. Het kwaliteitsverlies heeft te maken met allerlei zaken, zoals de verdroging, de depositie van stikstof en versnippering van natuurgebieden.

Verdroging

De natuur, maar ook de fundering van kasteel Slangenburg is afhankelijk van een bepaalde grondwaterstand. Bij lange droge periodes, zoals die van de afgelopen zomers valt de fundering van het kasteel droog en dan rot de fundering van dit Rijksmonument. De bomenlanen hebben ook veel last gehad van de droogte. Omdat de situatie nijpend was hebben Staatsbosbeheer en Waterschap Rijn en IJssel al enkele anti-verdrogingsmaatregelen genomen. De effecten daarvan worden gemonitord.

Daarnaast zijn natuurgebieden als De Zumpe afhankelijk van kwelwater, dat bovenstrooms als regenwater infiltreert. Bij langere droge periodes kan er minder water infiltreren, waardoor de kwelstroom in natuurgebieden afneemt.

Depositie van stikstof

Er is landelijk veel aandacht voor de stikstofproblematiek, omdat een teveel aan stikstof nadelen heeft voor bepaalde natuurwaarden. Binnen deelgebied Slangenburg en omgeving is Landgoed Slangenburg door de Provincie aangemerkt als kwetsbaar voor stikstof. Stikstof komt vrij via stikstofoxiden en ammoniak. Stikstofoxiden komen vooral vrij bij het verbranden van fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld uitlaatgasen van auto's, schepen en vliegtuigen. Ammoniak komt grotendeels van de dieren- en kunstmest uit de veehouderij.

De landelijke regels om Natura2000 gebieden te beschermen (het Programma Aanpak Stikstof) zijn in mei 2019 door de Raad van State afgekeurd. Daarop volgde een volledige bouwstop en de stikstofcrisis. Het huidige kabinet heeft maatregelen genomen, waaronder een maximumsnelheid van 100 km op snelwegen en het vrijwillig opkopen van agrarische bedrijven. De adviescommissie Remkes heeft recent aangegeven dat ook dit beleid niet voldoende is om kwetsbare natuurgebieden te beschermen tegen teveel stikstof. De landelijke regels ten aanzien van het verminderen van de stikstofuitstoot zijn dus nog in beweging.

Verbinden van natuurgebieden

De natuur kent allerlei barrières. De mate waarin iets een barrière is, verschilt per soort. Zo zijn amfibieën afhankelijk van meerdere poelen binnen een kilometer, zijn vlinders afhankelijk van stroken waarlangs ze kunnen foerageren, maar kunnen grotere zoogdieren grotere afstanden afleggen. Voor hen is infrastructuur een grote barrière. De snelweg A18 doorsnijdt het gebied met daarin natuurgebieden de Wrange, de Zumpe en de beekdalen van de Beneden Slinge en de Bielheimerbeek. Het ecoduct Koekendaal zorgt voor een verbinding tussen het natuurgebied ten noorden en ten zuiden van de snelweg.

Wat zijn de opgaven?

Vernatten en water vasthouden

De belangrijkste opgave voor de natuur in het deelgebied Slangenburg en omgeving is om voldoende water voor waterafhankelijke natuur te borgen. Dat betekent in elk geval dat een specifiek waterbeheer nodig is in deelgebied Slangenburg. Tegelijk ligt er een opgave om samen met de agrariërs in het gebied na te denken over oplossingen, die naast het voorkomen van verdergaande verdroging, een goede agrarische bedrijfsvoering mogelijk houdt.

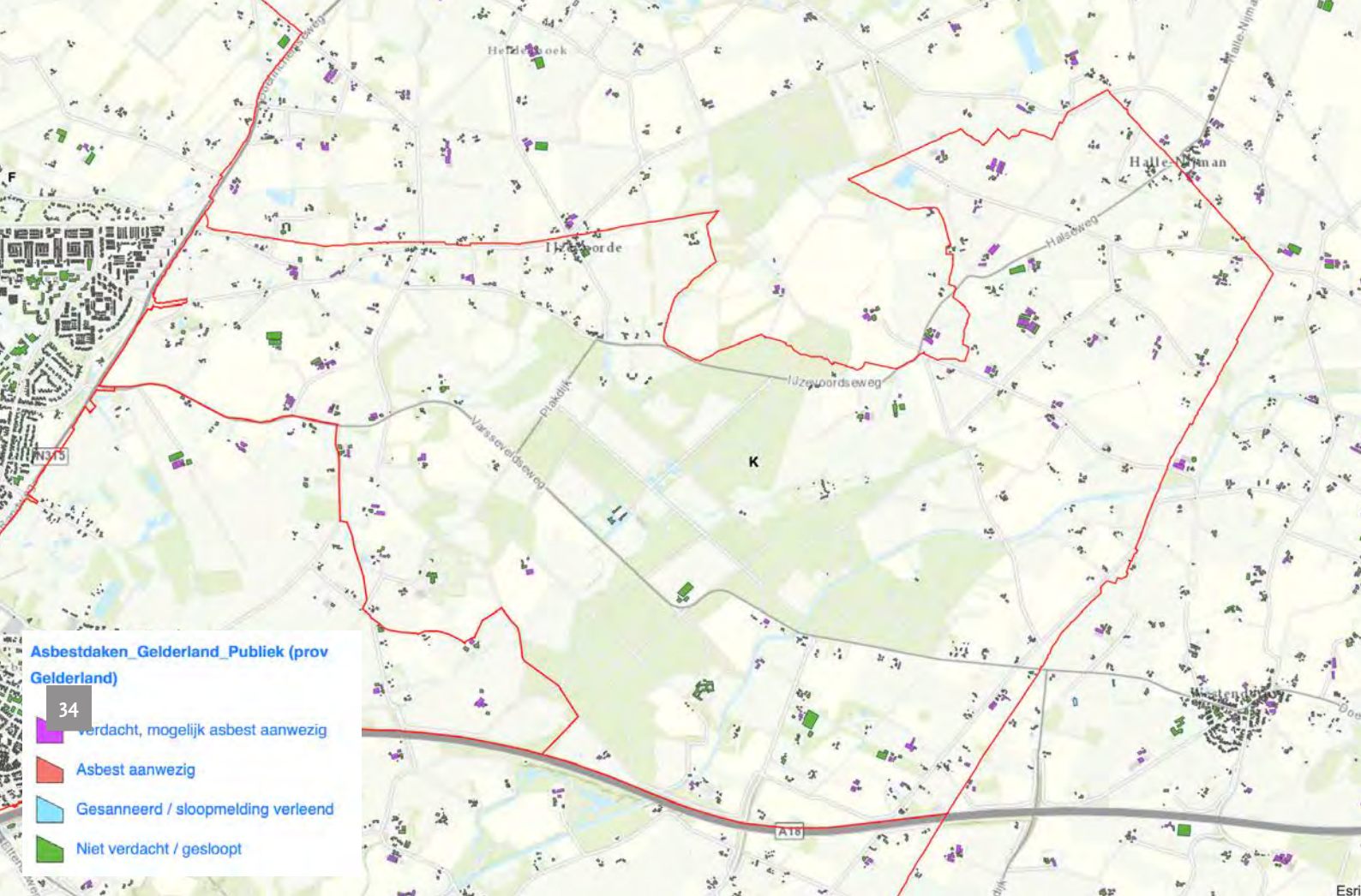
Samen zoeken naar een goed stikstofevenwicht tussen natuur en landbouw

De stikstofproblematiek is op deelgebiedniveau niet eenvoudig op te pakken. Daarvoor zijn zoveel factoren bepalend voor de depositie en zijn er al regels op landelijk niveau in de maak. De verwachting is wel dat deze regelgeving zich zal doorontwikkelen en dat wordt als bedreiging gezien voor de ontwikkeling van de agrarische sector in het gebied. Voor dit deelgebied is het daarom de opgave om samen te zoeken naar methodieken voor de ontwikkeling van de landbouw, waarbij de uitstoot van stikstof kan worden vermindert. Dit vraagstuk zullen agrariërs en experts samen moeten oppakken. Het is goed als de gemeente hier ook een visie op ontwikkelt en de sector ondersteunt om dit vraagstuk op te pakken.

Natuurnetwerk verder afmaken

Tenslotte ligt er een opgave om de uitwisseling van soorten tussen natuurgebieden te bevorderen. Daarbij is het belangrijk om te zoeken naar win-win situaties. Een goede biodiversiteit kan ook in het belang van de agrariërs zijn, wanneer het zorgt voor natuurlijke vijanden tegen plagen en bijdraagt aan het vasthouden van water.

Opgave: Werk samen aan behoud en versterking van aantrekkelijk en werkbaar landschap.

Er is een brede waardering voor het huidige landschap. We kunnen dit landschap niet bevroren. Wel kunnen we inzetten op landschapsbehoud door aanwezige kwaliteiten verder te ontwikkelen, zoals de fijnmazigheid van landschapselementen en het kleinschalige karakter van het landschap. De verschillende landschapstypen onderling, maar ook het contrast tussen landgoed en agrarisch gebied, mogen versterkt worden. Het allerbelangrijkste voor een aantrekkelijk en werkbaar landschap is een goede balans tussen natuur, landbouw, wonen en recreatie. Om dit evenwicht ook in de toekomst te behouden, moeten ontwikkelingen in het gebied altijd vanuit of samen met het gebied plaatsvinden.

Opgaven natuur en landschap:

- Vernatten van het gebied / water vasthouden
- Samen zoeken naar een goed stikstofevenwicht tussen natuur en landbouw
- Natuurnetwerk verder afmaken
- Werk samen aan behoud en versterking van aantrekkelijk en werkbaar landschap

4.3 De opgaven voor de landbouw en andere bedrijvigheid

Wat speelt er?

Het deelgebied Slangenburg en omgeving kent een groot aantal agrarische bedrijven, de meeste daarvan zijn melkveehouderijen. De gemiddelde grootte van bedrijven is ongeveer 90 melkkoeien per bedrijf. Het aantal agrarische bedrijven neemt in de loop der jaren gestaag af en de blijvende bedrijven groeien enigszins in schaal. De omstandigheden in deelgebied Slangenburg en omgeving zijn gevarieerd. Er zijn hogere en drogere gronden, maar ook lagergelegen gronden in b.v. een van de beekdalen. Een deel van het gebied heeft een vrij besloten ligging tussen bossen en houtwallen, in de uiteinden van het deelgebied bevinden zich wat grootschaliger landbouwgebieden. Binnen landgoed Slangenburg is ook sprake van een kleinschalige afwisseling tussen bossen en weilanden. De weilanden worden verpacht aan meerdere agrariërs.

In deelgebied Slangenburg en omgeving zitten meer dan 100 bedrijfsvestigingen. Naast landbouwbedrijven betreft het bedrijven in de handel en horeca, financiële dienstverlening, zakelijke dienstverlening, bosbouw, recreatie, nijverheid en energie en transport (bron: allecijfers.nl). Er is dus feitelijk al sprake van een multifunctioneel platteland.

Asbestdaken

Op de kaart is te zien dat er ook in dit deelgebied nog veel stallen zijn met (mogelijk) asbestdaken. In de concept RES (Regionale Energie Strategie) regio Achterhoek is als nieuwe kans voor agrariërs het koppelen van energieopwekking aan asbestsanering genoemd. Er komen dan zonnepanelen op de daken van stallen en schuren.

Wat zijn de opgaven?

Samenwerken aan een goede balans

Veel opgaven in het gebied raken aan de landbouw, deels door de grondpositie, deels doordat belangen elkaar raken. Een belangrijke opgave voor de agrarische sector is om hier goed mee verbonden te zijn. De agrariërs willen onderdeel van het gesprek zijn en meedenken in de oplossing, zodat er goede balans blijft tussen alle belangen in het gebied. Daarnaast zijn er specifieke vraagstukken binnen de agrarische sector, die gericht zijn op het eenvoudiger en sneller maken van vergunningprocedures. Een integrale benadering waarbij een eenvoudige procedure voor agrariërs en de rol van agrariërs bij integrale gebiedsopgaven samen worden onderzocht is een belangrijke opgave voor het gebied.

Procedures voor doorontwikkeling agrarische bedrijven vereenvoudigen en versnellen

Voor de ontwikkeling van agrarische bedrijven zijn de bouwblokken over het algemeen voldoende groot. Toch zijn er soms wijzigingen gewenst (vormverandering). De procedures rondom ver- en nieuwbouw en vormverandering van het bouwblok wordt als ingewikkeld ervaren. Ook bij niet agrarische bedrijven is soms behoefte aan ver- en nieuwbouw. Er ligt een opgave om procedures voor de doorontwikkeling van bedrijven te vereenvoudigen en te versnellen.

Thema's die aan de orde kwamen voor een eenvoudiger en snellere procedure:

- Eenvoudig maken om nieuwe technieken, zoals mestverwerking, toe te staan.
- Kortere proceduretijd
- Efficiënter maken van onderzoeken, bijvoorbeeld tevoren gezamenlijk dingen onderzoeken, zoals archeologie en flora en fauna. Of voorbeelden van inpassingen in een inspiratieboek.

- Uitgaan van flexibele bouwblokken.
- Mogelijkheden voor hergebruik vrijkomende bebouwing, die financieel uitkunnen.

Watersysteem dat anticipeert op te droge en te natte periodes

De afgelopen jaren heeft de agrarische sector te maken zowel watertekort als natte periodes, hoewel dit door de agrariërs verschillend wordt ervaren en de situatie ook per jaar verschilt. De afgelopen jaren waren uitgesproken droog. Het is een opgave om een situatie voor de landbouw te creëren die zowel teveel droogte, als ook risico's op natte perioden vermindert.

Opgaven landbouw:

- Samenwerken aan een goede balans
- Eenvoudige procedures voor agrariërs en de rol van agrariërs bij integrale gebiedsopgaven intergaal en samen onderzoeken.
- Procedures voor doorontwikkeling agrarische bedrijven vereenvoudigen en versnellen
- Watersysteem dat anticipeert op te droge en te natte periodes

Kasteel Slangenburg in netwerk Gelderse kastelen

Kasteel Keppel in Laag-Keppel in de gemeente Bronckhorst

Kasteel Middachten in De Steeg in gemeente Rheden

Kasteel De Kieftskamp in Vorden

Kasteel Rosendaal in Rozendaal

Kasteel Ruurlo in gemeente Berkelland

4.4 Recreatie

Wat speelt er?

Recreatief-toeristische voorzieningen in deelgebied Slangenburg en omgeving

De toeristisch-recreatieve voorzieningen in het deelgebied Slangenburg en omgeving spelen in op de kwaliteiten van het gebied: het aantrekkelijke landschap, het natuurschoon en Landgoed Slangenburg. Voor zo'n prachtig gebied zijn er relatief weinig eet- en slaapmogelijkheden in het buitengebied. Wat eten kan in het gebied bij het Koetshuis Slangenburg (lunch) en bij Taverne Edelweiss. Om te slapen zijn er enkele Bed & Breakfasts, vakantiewoningen, groepsaccommodaties en wat kleine campings (o.a. camping Slangenburg en natuurkampeerterrein De Distelheide). Slapen kan ook in Kasteel Slangenburg en de Willibrordusabdij, maar dat zijn geen gewone overnachtingsplekken. Deze locaties profileren zich als stijlvolle en exclusieve locaties voor studeren, lezen, schrijven, om goede gesprekken te voeren en van de natuur te genieten.

Landgoed Slangenburg in netwerk Gelderse kastelen

Landgoed Slangenburg is dé grote trekker in het Doetinchemse buitengebied. Zowel qua cultuurhistorie als natuur is het landgoed uniek: een prachtig kasteel (en koetshuis) dat niet voor niets een rijksmonument is, de Willibrordusabdij, imposante bomenlanen, mooie bossen afgewisseld met beken, natuurlijke graslanden en agrarisch bouwland. Dit landgoed is in potentie een zeer sterke speler in het toeristisch-recreatief netwerk op regionale, nationale en internationale schaal. Op het hoogste schaalniveau is samenwerking met de andere kastelen in de regio Gelderland cruciaal. Ooit waren er in Gelderland 174 kastelen. Nu zijn er nog 30 à 40 kastelen over, waarvan het grootste

deel in particulier bezit. Ingezet wordt op de positionering van Kasteel Slangenburg binnen de Gelderse kastelen.

In het koetshuis is nu een lunchroom gevestigd en de landwinkel van Heerlijkheid Slangenburg. Ook hier zijn ontwikkelingsmogelijkheden. Voor Leader Achterhoek is gepitcht met de ontwikkeling van een VVV-locatie/voorportaal/bezoekerscentrum bij Kasteel Slangenburg. De Leader-bijdrage is toegekend.

Balans tussen recreatie en wonen

Uit de verschillende themasessies is gebleken dat het gebied Slangenburg en omgeving toeristisch-recreatief nog veel meer potentie heeft. Tegelijkertijd is ook gebleken dat de mensen uit het gebied het nu al regelmatig erg druk met recreanten vinden. Juist de rust is één van de redenen om dit gebied te bezoeken én om er fijn te wonen en werken. De agrariërs vinden het vervelend als recreanten en honden ongevraagd over hun land lopen. De mensen uit het gebied ervaren in de huidige situatie een goede balans tussen natuur, landbouw, wonen en recreatie. Zolang deze balans niet te ver doorslaat naar recreatie, zijn er ontwikkelingsmogelijkheden. Daarbij zien de mensen uit het gebied vooral kansen om bestaande kwaliteiten te versterken en beter beleefbaar te maken. Denk hierbij ook aan bescheiden toeristisch-recreatieve voorzieningen bij de boer in de agrarische gebieden rondom Landgoed Slangenburg.

Wat zijn de opgaven?

Het is de opgave om een betere toeristisch recreatieve verbinding te maken tussen Doetinchem en het buitengebied van deelgebied Slangenburg. Om geen overlast te veroorzaken dient dit op een zorgvuldige en verzorgde manier te gebeuren. Door het deelge-

De Fruitschuur

Lange bomenlaan

Wandelroutes op Landgoed Slangenburg

Zorgboerderij Slangenburg (bron Doetinchems Vizier)

Kerk Slangenburg

Taverne Edelweiss

bied Slangenburg en omgeving lopen twee lange afstand wandelroutes, namelijk het Pieterpad en het Graafschapspad. Langs deze routes zoeken de wandelaars eet- en slaapmogelijkheden.

De recreatieve potentie van Slangenburg is groot. De opgave is om de recreatieve sector organisch door te ontwikkelen met respect voor de balans die er in het gebied is. In de Structuurvisie wordt ingezet op een landschapspark aan de oostflank van Doetinchem. De inwoners zien het echter als opgave om niet een specifiek gebied aan te wijzen als landschapspark, maar het hele buitengebied met alle activiteiten neer te zetten als aantrekkelijk landschap, waar ook gerecreëerd kan worden. Het verbeteren van de bestaande kwaliteiten en het beter beleefbaar maken van het agrarische landschap en de natuur is voldoende.

Voor alle punten in het lokale toeristisch-recreatieve netwerk is het voor de herkenbaarheid en naamsbekendheid interessant aan te sluiten bij de naam Slangenburg of de Heerlijkheid Slangenburg. Slangenburg is een sterk 'merk', waar het gehele netwerk van kan profiteren, maar ook het Landgoed Slangenburg zelf profiteert van een aanvullend netwerk dat het totaalplaatje versterkt. Uiteraard is ieder

punt vrij om wel of niet mee te doen.

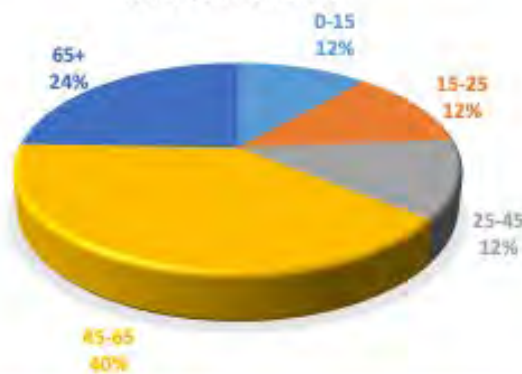
Tenslotte wordt het als opgave gezien om Slangenburg niet op zichzelf te zien. Naast de lokale kwaliteiten benutten en versterken is het ook de moeite waard om aan te haken bij andere spelers uit de regio op het gebied van voedsel, cultuurhistorie, recreatie en toerisme. Denk daarbij aan Villa Ruimzicht, De Kruisberg, Bronckhorst met de historische dorpen en land, Onland, etc. Ook het Landalpark in Montferland is een interessante schakel. Voor al deze spelers is Landgoed Slangenburg en het bijbehorende netwerk ook interessant.

Opgaven recreatie:

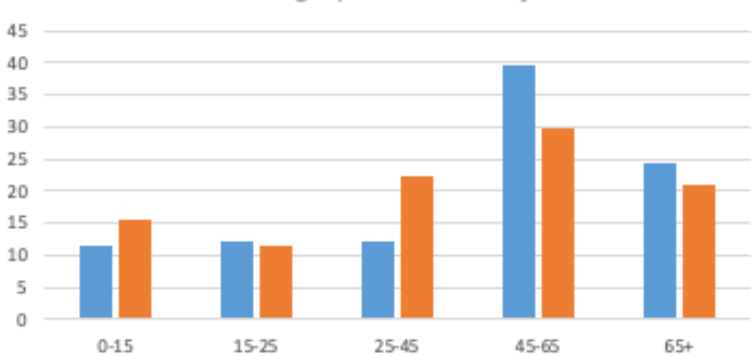
- Landgoed Slangenburg positioneren in het netwerk Gelderse kastelen
- Lokaal toeristisch-recreatief netwerk ontwikkelen waarbij de balans intact blijft
- Regionaal netwerk benutten
- Landgoed Slangenburg en agrarisch landschap als uitloopegebied voor Doetinchem
- Beleefbaarheid agrarische landschap en natuur verbeteren door routes
- Benut marketing om Slangenburg met haar hele netwerk goed te profileren.

LEEFTIJDOPBOUW INWONERS
SLANGENBURG

Bevolkingsopbouw in leeftijden

	IJzevoorde	Slangenburg	Nutselaer en Abdij	Doetinchem
Aantal inwoners	265	295	125	58.009
Huizen	113	120	47	25.651
Woz waarde	265.000	316.000	208.000	208.000,-
Bouwjaar na 2000	7%	13%	6%	15%
Huur	14% (particulier)	21%	30%	43%
huishoudensgrootte	2,35	2,46	2,66	2,26

Cijfers van de verschillende delen van deelgebied De Slangenburg

4.5 Mobiliteit

Wat speelt er?

De bereikbaarheid hangt voor een groot deel vast aan de Varsseveldseweg, die als een slagader van west naar oost door het gebied loopt. Andere wegen binnen het gebied en relaties naar buiten sluiten hierop aan. Een belangrijke verbinding is bijvoorbeeld de Plakdijk in combinatie met de IJzevoordseweg richting Halle en de Loordijk richting IJzevoorde, Heidenhoek en tenslotte Zelhem. In zuidelijke richting bevinden zich enkele kleinere wegen, die deelgebied Slangenburg en omgeving verbinden met Gaanderen, aan de andere kant van de A18 (Goorstraat, Peppelmansdijk en Pinnedijk). Deelgebied Slangenburg en omgeving wordt aan de westkant begrensd door de Oostelijke Randweg (N315).

Door het gebied lopen enkele fietsroutes en een lange afstand wandelroute. Aan de noordkant kom je met de fietsknooppuntenroute via de Bultensweg en IJzevoordseweg naar het landgoed. Vanaf het zuiden kom je via Onland, de Kommendijk en Loordijk naar het landgoed. Veel fietsroutes maken gebruik van de aanwezige landbouwwegen. De mogelijkheden om vanuit Doetinchem (per fiets) het gebied binnen te komen, worden als beperkt ervaren (Lijsterbeslaan, Varsseveldseweg en de Turfweg). De Varsseveldseweg is van oudsher het lint dat de stadsbewoners naar het landgoed leidt. Deze route, een 80 km weg, is momenteel niet aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers. Door te investeren in alternatieve, aantrekkelijke fiets- en wandelroutes tussen het landgoed en de stad zullen de stadsbewoners sneller naar Landgoed Slangenburg gaan.

Wat zijn de opgaven?

Er zijn door inwoners veel opmerkingen gemaakt over de veiligheid en overlast van de Varsseveldseweg. Met name de aansluitingen van Landgoed Slangenburg op de Varsselveldseweg wordt als onveilig ervaren (Loordijk, Plakweg) door de snelheid van de auto's. Op meerdere plattelandswegen wordt de menging van (zwaar) verkeer en langzaam verkeer als onveilig ervaren. Een andere belangrijke opgave is om de bereikbaarheid vanuit Doetinchem, mede vanuit de potentie van het gebied als uitloopgebied, te versterken. Een belangrijke opgave voor het gebied is het realiseren van veilige fietsroutes.

Opgaven mobiliteit:

- Varsseveldseweg wordt als onveilig ervaren bij aansluitingen en door hoge snelheden..
- Verkeersveiligheid landbouwverkeer en fietsers
- Bereikbaarheid vanuit Doetinchem verbeteren voor fietsers en wandelaars
- Veilige fietsroutes in het gebied realiseren

4.6 Sociale opgaven / leefbaarheid

Wat speelt er?

In deelgebied Slangenburg en omgeving wonen 655 mensen, verdeeld over 280 woningen. De meeste woningen liggen solitair en verspreid door het gebied. IJzevoorde is het enige buurtschap waar een kleine 20 woningen geconcentreerd voorkomen.

De gemiddelde leeftijd van de inwoners in dit deelgebied is relatief hoog. Met name de groep tussen de 45 en 65 jaar is groter dan gemiddeld in Doetinchem.

Tegelijk is ook de groep 65+ groter dan gemiddeld. Dat komt overeen met het beeld van de verenigingen in de Pokkershutte, waar wordt ervaren dat het vrijwilligerskorps vergrijsst. Als gevolg van deze bevolkingsopbouw is de hoeveelheid jongeren boven de 15 jaar gemiddeld (en zelfs iets hoger dan in Doetinchem als geheel), maar is de jongste groep relatief klein. Gezien de huizenprijzen, die een stuk hoger liggen dan in Doetinchem, is dat ook niet verwonderlijk. Voor starters en jonge gezinnen zijn de woningen snel te duur. Met een gemiddelde WOZ waarde van € 277.000,- ligt deze bijna € 70.000,- hoger dan gemiddeld in Doetinchem. De werkelijke waarde van de woningen loopt mogelijk nog wat verder uiteen.

Door de grote groep ouderen zijn er zorgen over eenzaamheid en de mogelijkheden om zelfstandig te kunnen wonen. Tegelijk wordt verwacht dat er de komende 10 jaar vrij veel woningen beschikbaar zullen komen. Door de (relatief) hoge huizenprijzen is de verwachting, dat veel woningen door mensen van buitenaf gekocht zullen worden. Die trend wordt momenteel al gezien. Mensen, die vanuit het westen of midden van het land hierheen verhuizen hebben vaak het voordeel, dat zij overwaarde van een vorige woning meenemen daardoor meer middelen hebben om te investeren. De zorg van inwoners is dat een te groot percentage buitenstaanders ten koste kan gaan van het sociale evenwicht, de cohesie en saamhorigheid in het gebied. Ook zijn jongere inwoners nodig om bij te dragen aan de basisschool en het verenigingsleven, dat zo’n belangrijke rol vervult in de levendigheid en sociale cohesie van het gebied.

IJzevoorde heeft een basisschool waar zo’n 60 kinderen op zitten. Ook is er een peuterspeelzaal. Daarnaast is er een restaurant, waardoor het qua voorzieningen op een klein dorp lijkt. Er is een sportzaal en een sociaal cultureel centrum genaamd de Pokkershutte. Er

bevinden zich ook veel verenigingen op allerlei gebieden. Van toneelspel (THIJS) tot een gymvereniging (IJGV), bejaardengymnastiek en -soos, een volleybalvereniging (VIJV) en een schietvereniging (SIJS).

Wat zijn de opgaven?

Belangrijke sociale opgaven zijn hoe we zorgen voor een blijvend stevige basis onder verenigingen en hoe inwoners zicht houden op potentiële eenzaamheid en andere sociale problemen binnen het gebied, die als gevolg van de vergrijzing in het gebied sterken kunnen worden.

Belangrijkste sociale opgave is echter het sterk houden van de sociale cohesie. De slogan ‘samen komen we er uit’, die veel Slangenburgers zo typerend vinden, is de basis voor de balans die in deelgebied Slangenburg en omgeving voorkomt. Hoe houden we de sociale cohesie sterk als er veel woningen van eigenaar zullen veranderen? Conformeerde iedereen zich dan nog aan de balans in het gebied? Zo werd tijdens de bewonersavond over leefbaarheid in de Pokkershutte als voorbeeld genoemd dat nieuwe noabers zeker welkom zijn, maar dat wel verwacht wordt dat deze mensen beseffen dat ze in een landelijk gebied wonen en zich aanpassen aan de mores die daarbij horen. Nieuwe woningen met nieuwe mensen mogen niet leiden tot negatieve aanpassingen voor de aanwezige agrariërs. Opgave voor de visie is dan ook om het evenwicht wonen landbouw goed te blijven houden, zeker in de directe omgeving van agrarische bedrijven.

Opgaven sociaal / leefbaarheid:

- Een stevige basis onder verenigingen
- Zicht houden op sociale problemen zoals eenzaamheid, die door vergrijzing sterker kunnen worden.
- De sociale cohesie sterk houden
- Evenwicht wonen -landbouw goed houden

4.7 Samenwerking in Slangenburg

Deelgebied Slangenburg en omgeving staat altijd op de agenda. Het is een bijzonder mooi en historisch gebied. Er zijn altijd opgaven en veranderingen die plaatsvinden, zoals de verandering van de bevolkingsamenstelling, de afname van het aantal agrarische bedrijven en het aanpassen van activiteiten en verenigingen. Zo is een van de dansverenigingen jaren geleden gestopt, maar is er een survivalrun bij gekomen. Tegelijk overstijgen veel belangen en opgaven het gebied zelf. De recreatiedruk wordt overal in de Achterhoek gevoeld, het watersysteem en de kwetsbaarheid van natuurgebieden houdt zich evenmin aan de grens van Landgoed Slangenburg. Meerdere eigenaren en beheerders, zoals Staatsbosbeheer, Gelders Landschap of het Waterschap acteren op regionaal of landelijk niveau. Doordat ideeën en keuzes op verschillende schaalniveaus en aan meerdere tafels worden voorbereid, ontstaat regelmatig het beeld binnen het gebied dat ontwikkelingen langs elkaar heen werken en beslissingen buiten de inwoners om worden genomen. Daardoor is wantrouwen ontstaan en regelmatig weerstand bij ontwikkelingen waar de gemeente zich al achter geschaard heeft. Bij het aanwijzen van een deel van deelgebied Slangenburg en omgeving als uitloopgebied en de wensen om het watersysteem aan te passen aan kwetsbare natuurgebieden, heeft voor dit wantrouwen gezorgd. Tegelijk blijkt uit de gesprekken die i.h.k.v. deze gebiedsvisie hebben plaatsgevonden, dat ideeën en oplossingen die door inwoners worden aangedragen nu soms onder de radar blijven.

Een ander probleem is de behoefte aan samenwerking bij inwoners waar sprake is van gedeelde belangen. Het aanbrengen van zonnepanelen op de Pokkershutte en de sporthal in IJzevoorde is nu door de gemeente en

Stichting IJzevoorde los van elkaar opgepakt, terwijl er een geweldige kans lag om dit samen te doen en het project met inwoners samen op te schalen. Het gezamenlijk oppakken van ideeën kan een meerwaarde zijn, waar maatschappelijke doelen versneld mee worden gehaald. Het feit, dat de Pokkershutte drie verschillende eigenaren heeft, maakt het complex. Overigens lopen er ook andere plannen, waarbij de samenwerking goed opgezocht wordt.

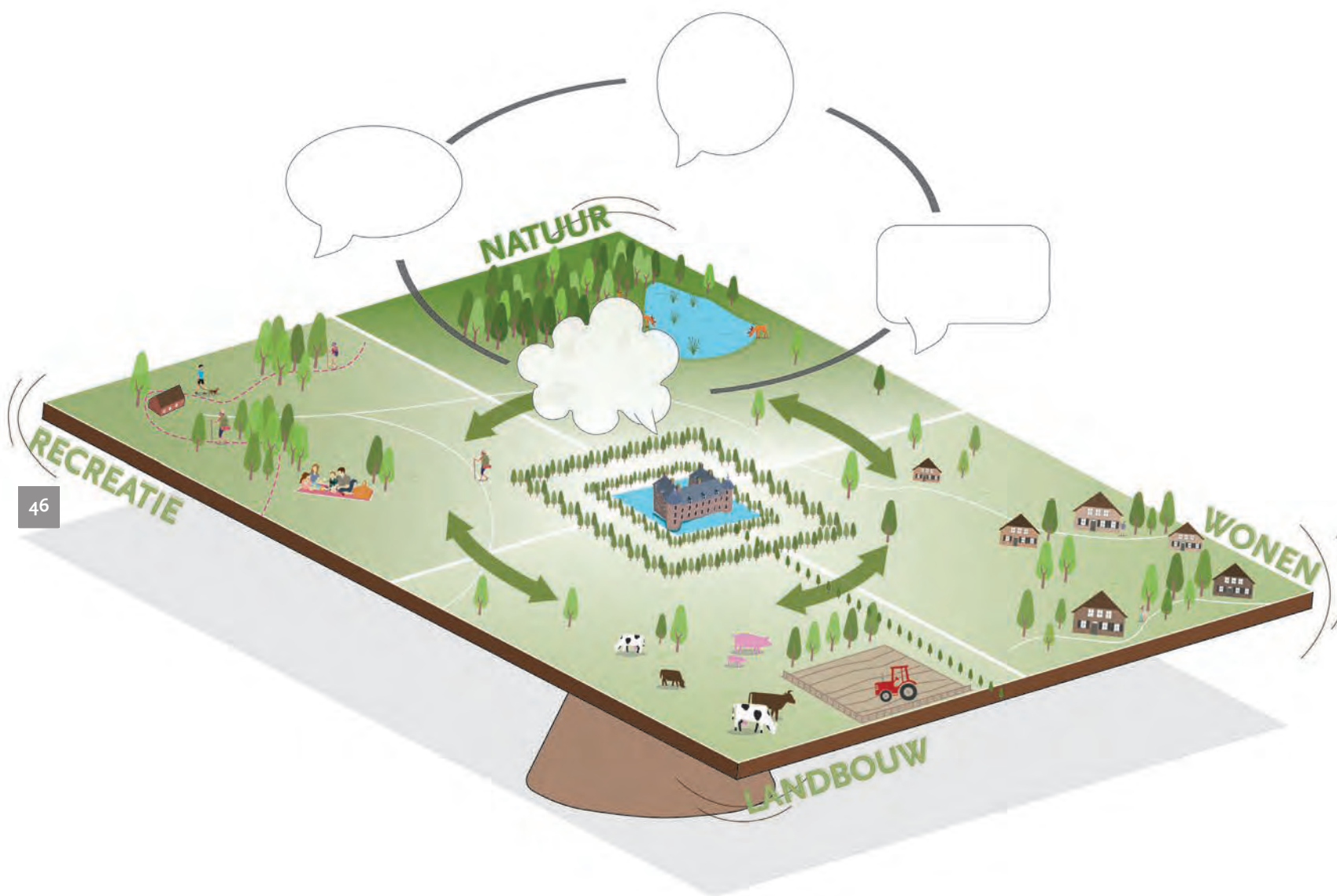
Ook in het sociaal domein ligt er als gevolg van de sterke sociale cohesie in het gebied, een grote kans om meer samen op te trekken. Ook ondernemers hebben behoefte aan een aanspreekpunt binnen de gemeente of een persoon die de link kan vormen tussen gemeente en ondernemers. Iemand die ondernemers op de hoogte houdt, informatie kan doorgeven aan de gemeente, de weg kent bij verschillende afdelingen en kan zorgen voor een gezamenlijk gesprek bij overlappende gebiedsdoelen.

Wat zijn de opgaven?

Belangrijkste opgave is het versterken van de samenwerking in het gebied. Veel opgaven in het gebied worden gedeeld door zowel inwoners als overheden en andere organisaties. Door een samenwerking te zoeken, kunnen gezamenlijke oplossingen worden gevonden en wordt de uitvoering versneld. Of het nu gaat om de samenwerking bij grotere gebiedsdoelen als klimaat en natuur met agrariërs, de samenwerking binnen de recreatiesector of gemeente met verenigingen. Inwoners zijn ervan overtuigd dat dit een grote meerwaarde kan opleveren.

Opgaven samenwerking:

- Versterken van de samenwerking tussen inwoners, ondernemers, organisaties en overheden.

46

5 De visie: 'laat 1000 bloemen bloeien'

Deelgebied Slangenburg en omgeving is in balans. Een balans tussen landschap, natuur en ondernemerschap, een balans tussen inwoners met elk hun eigen belangen en wensen. Zo voelen de inwoners dat. En als er wat verandert is dat met respect voor elkaar, rekening houdend met elkaar. Samen bijschaven aan een uniek gebied. Tegelijk liggen er grote opgaven te wachten en ook die hebben ruimte en aandacht nodig. In de visie voor deelgebied Slangenburg en omgeving pakken we die opgaven samen op, gaan we in gesprek en verzinnen we slimme oplossingen. Werkend vanuit die balans komen we er samen uit, maken we alles mooier. We laten niet 1 bloem bloeien, maar duizend!

'Eén kasteelheer in Slangenburg? We hebben er Goo!' Samen passen we op dit gebied en maken we het beter!

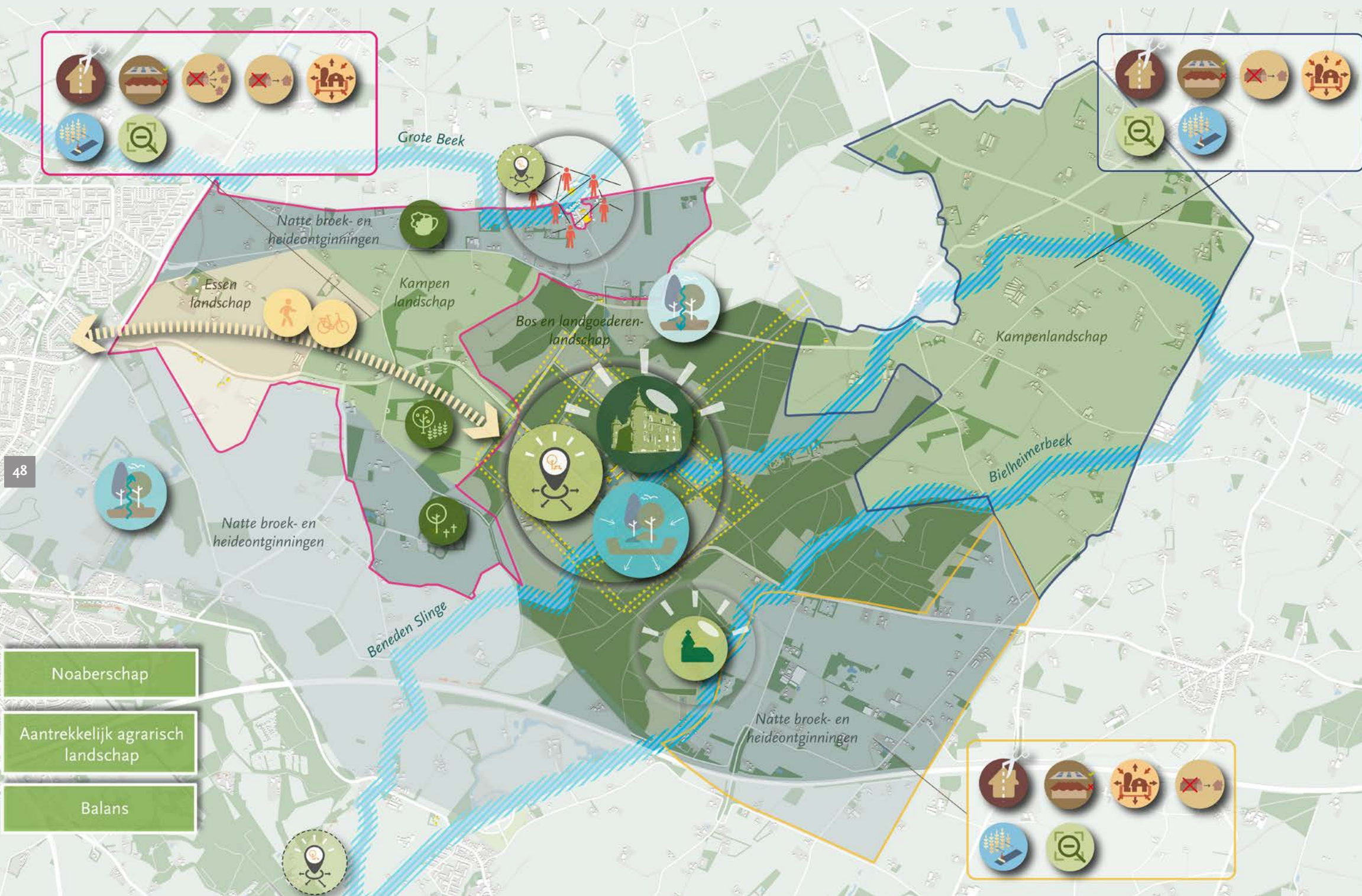
In deze visie voor Slangenburg en omgeving knopen we de opgaven op verschillende schaalniveaus aan elkaar tot een werkbaar gezamenlijk perspectief. Met het watersysteem en de recreatieve aantrekkingskracht maakt deelgebied Slangenburg en omgeving deel uit van (boven)regionale systemen. Ook het verenigingsleven in IJzevoorde overstijgt de gemeente Doetinchem qua schaal. Het agrarische leven en het landschap zijn lokaler. Door de verschillende opgaven en schaalniveaus aan elkaar te knopen komen we tot:

- Een duurzaam watersysteem in deelgebied Slangenburg en omgeving
- Een sterk landschap met natuurparel(s)
- Een integraal perspectief voor de landbouw
- Een integrale aanpak van gebiedsdoelen
- Een veilig en toegankelijk gebied
- Een blijvend sterke gemeenschap.

In de volgende paragrafen werken we deze onderdelen van de visie verder uit.

47

Noaberschap

Aantrekkelijk agrarisch
landschap

Balans

Over sponzen en stuwen

- Kwel
- Infiltratie
- Landgoed Slangenburg als spons
- Ruimte voor waterberging langs beken
- Water vasthouden in sloten

Een sterk landschap en natuurparels

- Recreatieve knopen: versterken/ontwikkelen
- Schaalverkleining landschap: landschapselementen toevoegen

Genieten van kwaliteit

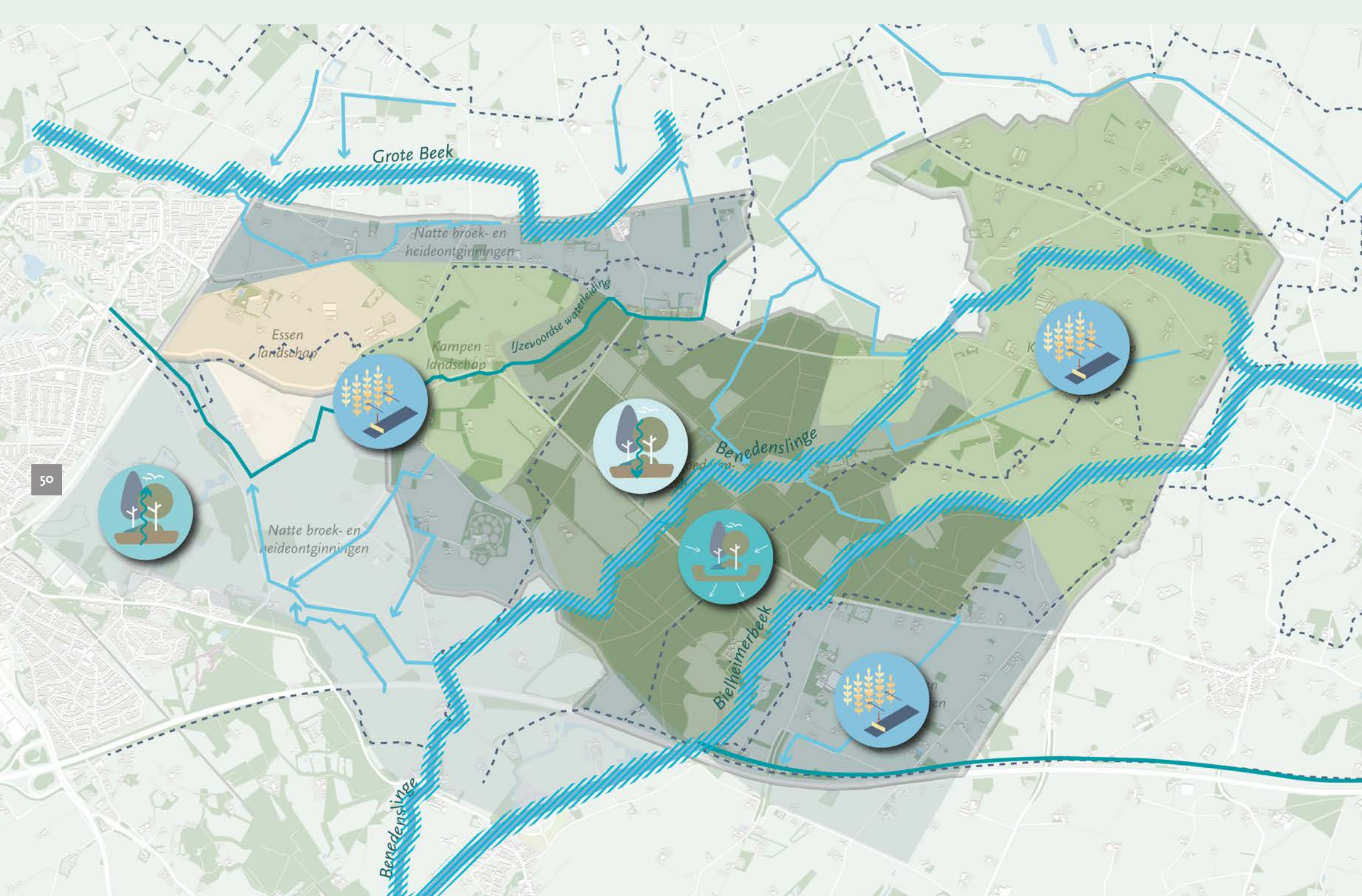
- Kasteel Slangenburg als parel
- Sint-Willibrordsabdij als parel
- Natuurbegraafplaats
- Zorgboerderij met voedselbos
- Horeca

De landbouw: Sterk en in balans

- Woningsplitsing
- Asbestdaken vervangen door Zonnepanelen
- Rood voor rood: meerdere woningen
- Rood voor rood: enkele woning
- Meer mogelijkheden bouwblokken

Een sterke gemeenschap

- Sterk houden van de sterke gemeenschap

5.1 Over sponzen en stuwen

Naar een duurzaam watersysteem in Slangenburg

In de visie werkt deelgebied Slangenburg en omgeving aan een robuust en flexibel watersysteem. Een watersysteem, dat flexibel is in tijd (dat ingrijpen in zowel natte als droge periodes mogelijk maakt) en flexibel in functie. De natuur en de landbouw vragen deels andere oplossingen. Om zo'n robuust en flexibel systeem te maken is het nodig om zowel op systeemniveau (van de hele Achterhoek) als gebiedsniveau maatregelen te nemen.

Daarvoor zijn in deelgebied Slangenburg en omgeving de volgende oplossingen in beeld:

- Landgoed Slangenburg als spons (met inlaat en overloop);
- Ruimte voor waterberging langs beken;
- Flexibel waterbeheer op agrarische percelen (maatwerk, stuwen in sloten);
- Onderscheid waterbeheer natuur en landbouw;

Landgoed Slangenburg als spons

De natuurgebieden Landgoed Slangenburg en De Zumpe worden bedreigd door verdroging. Het mooie is dat we door Landgoed Slangenburg te vernatten ook meteen De Zumpe vernatten. Door van natuurgebied Slangenburg een spons te maken, infiltreert er ook meer water dat vervolgens als kwel in De Zumpe omhoog komt. Twee vliegen in één klap. Uiteraard moet dit plan nog verder uitgedacht worden, maar het idee is om het natuurgebied Landgoed Slangenburg figuurlijk in een soort bak te leggen. De bak krijgt één of meerdere inlaten en een uitlaat. Daarbij wordt zoveel mogelijk water ingelaten door de Bielheimerbeek, de Beneden Slinge en afvoersloten. Het regenwater wordt vastgehouden en het waterpeil zo hoog mogelijk gehouden. De uitlaat wordt alleen gebruikt als er echt wateroverlast dreigt.

De landbouwgronden binnen Landgoed Slangenburg verdienen specifieke aandacht en maatwerk. Als de landbouwgrond aan de rand ligt, kan de ‘bak’ iets kleiner gemaakt worden. Ook kunnen landbouwgronden hun eigen ‘bak’ met uitlaat krijgen (een polder in een polder). Een andere optie is de teelten en/of de weidegang aan te passen aan de hogere waterstand.

Waterberging langs de beken

In de structuurvisie staat de opgave ‘Ruimte voor het water’. Daar is al zoekruimte voor waterberging langs de beken ingetekend. In deelgebied K gaat het over de Bielheimerbeek en de Beneden Slinge. Door de brede doorstroomprofielen van de beken te vervangen door accoladeprofielen komt er een smalle doorstroom en een groot overstromingsvlak. In plaats van het water zo snel mogelijk af te voeren, houden we het water elke etappe zo lang mogelijk vast in natuurlijke overloopgebieden. Het mooiste zou zijn als de rechtgetrokken

beken ook weer zouden kunnen meanderen. Voor het meanderen en de overloopgebieden is wel extra ruimte langs de beken nodig. Hiervoor is een nauwe samenwerking met grondeigenaren, gebruikers en het Waterschap Rijn en IJssel (WRIJ) nodig. Beken stoppen niet bij deelgebiedsgrenzen of bestuurlijke grenzen. Samen met het WRIJ moet naar het hele stroomgebied gekeken worden. Het is logisch als WRIJ en de Provincie daar de lead in nemen. Hier liggen ook meteen kansen om de ecologische verbindingzone verder te ontwikkelen. De aanwezige stuwen zijn goed om het waterpeil te laten stijgen, maar zijn voor visen en amfibieën barrières.

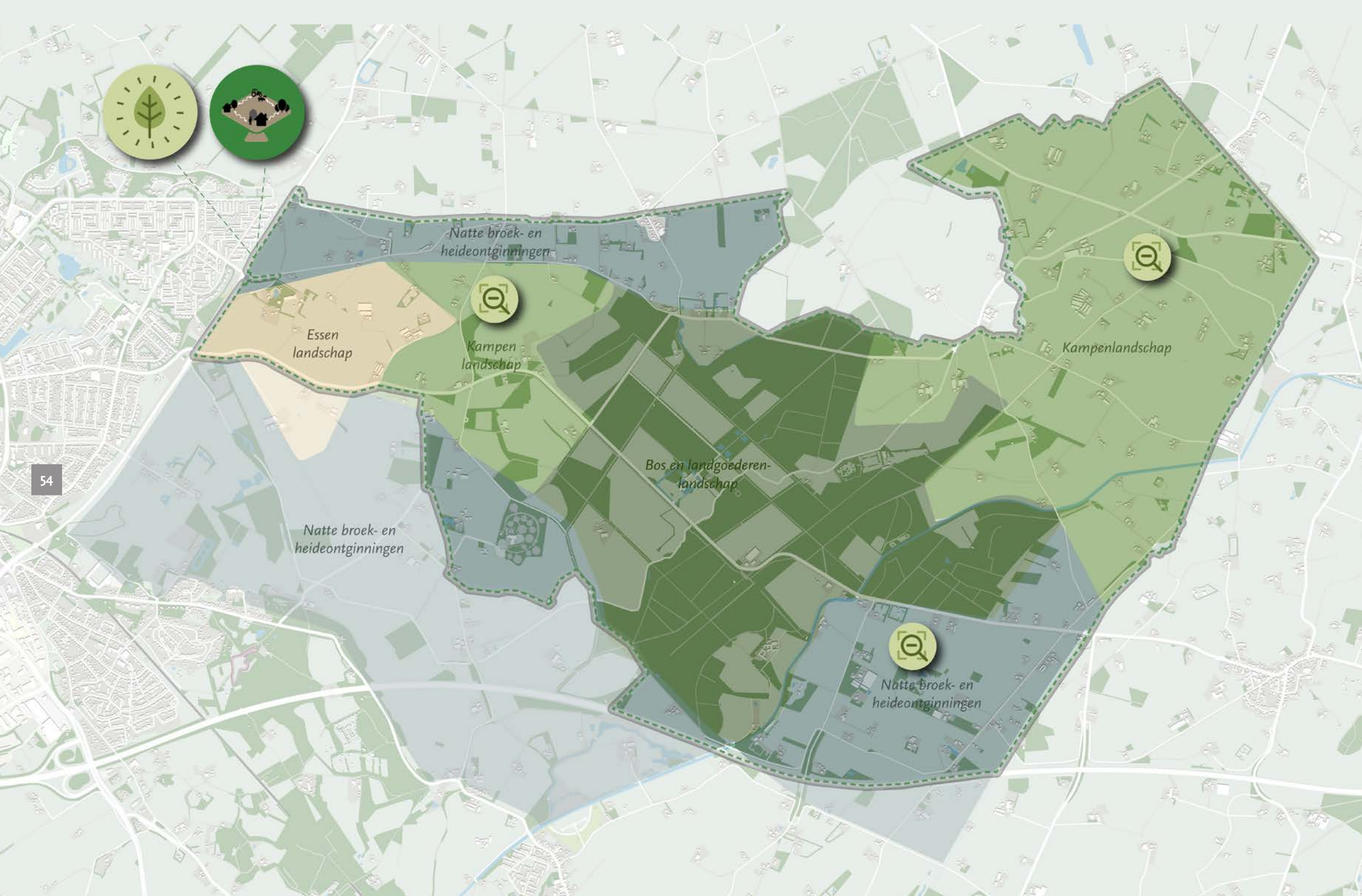
Flexibel waterbeheer op agrarische bedrijven

Ook in het agrarische gebied is het doel het water zo lang mogelijk vast te houden. De bestaande agrarische activiteiten vragen echter om een flexibeler peilbeheer. De agrariërs zijn best bereid om in de winter het water langer vast te houden en te laten infiltreren, maar ze willen in het voorjaar ook op tijd het land op kunnen. Door afvoersloten langs agrarische percelen een door de agrariër zelf te besturen stuw te geven, kan de agrariër heel precies timen wanneer het water afgevoerd moet worden. Ook weet hij dat wat hij afvoert, niet meer terugkomt. De agrariër is ook gebaat bij een watervoorraad voor droge tijden. Met dit maatwerk kan samen met de agrariërs langer en meer water vastgehouden worden, wat bijdraagt aan de vernatting van het gebied.

Onderscheid natuur en landbouw

De natuurgebieden lenen zich het best voor waterberging en infiltratie. Op landbouwgronden infiltreert het water ook, maar waterberging is niet altijd eenvoudig inpasbaar in de agrarische bedrijfsvoering. Dat betekent dat in eerste instantie de waterberging zoveel mogelijk plaats vindt op natuurgronden. Dit geldt zowel voor de ‘bak’ van Landgoed Slangenburg als de overstromingsvlaktes langs de beken. Als een agrariër landbouwgronden laat benutten voor waterberging, dan levert de agrariër een ecosysteemdienst. Uitgedacht moet worden hoe deze ecosysteemdiensten betaald/gecompenseerd worden.

5.2 Een sterk landschap en natuurparels

Aantrekkelijk en werkbaar landschap met stralende natuurparels

In deze visie zetten we in op een aantrekkelijk landschap met een goed evenwicht tussen natuur, recreatie, wonen en landbouw. Om in dit evenwicht het landschap te versterken zien we meerdere kansen:

- Verweving van functies en landschappelijke kwaliteit.
- Slangenburg sterker maken
- waar het kan, bermenbeheer in samenwerking met agrariërs, landschapselementen, bundelen van kennis en middelen.
- Landgoed Slangenburg en Zumpe in kracht zetten (vlindertuin etc)

Samenwerken aan behoud en versterking van het aantrekkelijk en werkbaar landschap

Het allerbelangrijkste voor een aantrekkelijk en werkbaar landschap is een goede balans tussen natuur, landbouw, wonen en recreatie. Om dit evenwicht ook in de toekomst te behouden, moeten ontwikkelingen in het gebied altijd vanuit of samen met het gebied plaatsvinden. Samen met de inwoners en agrariërs uit het gebied wordt gekeken waar verweving van functies mogelijk is. Uit de gesprekken bleek dat agrariërs zelf ideeën hebben hoe en waar dat kan, bijvoorbeeld door gezamenlijk bermbeheer of inzaaien van akkerranden. Ook de combinatie van waterberging en agrarische beheer langs beken kan een kans voor sommige agrariërs zijn. Bij nieuwe functies of functieverandering zoals rood voor rood ontwikkelingen, nieuwe recreatiebedrijven of nieuwe bedrijven kan de vergunning gekoppeld worden aan nieuwe erfbeplantingen of het aanbrengen van landschapselementen zoals kikkerpoelen, houtwallen en dergelijke. We zetten in op landschapsbehoud door bij het landschapstype passende landschapselementen toe te voegen waar het kan.

Sterke natuurparel: De Slangenburg

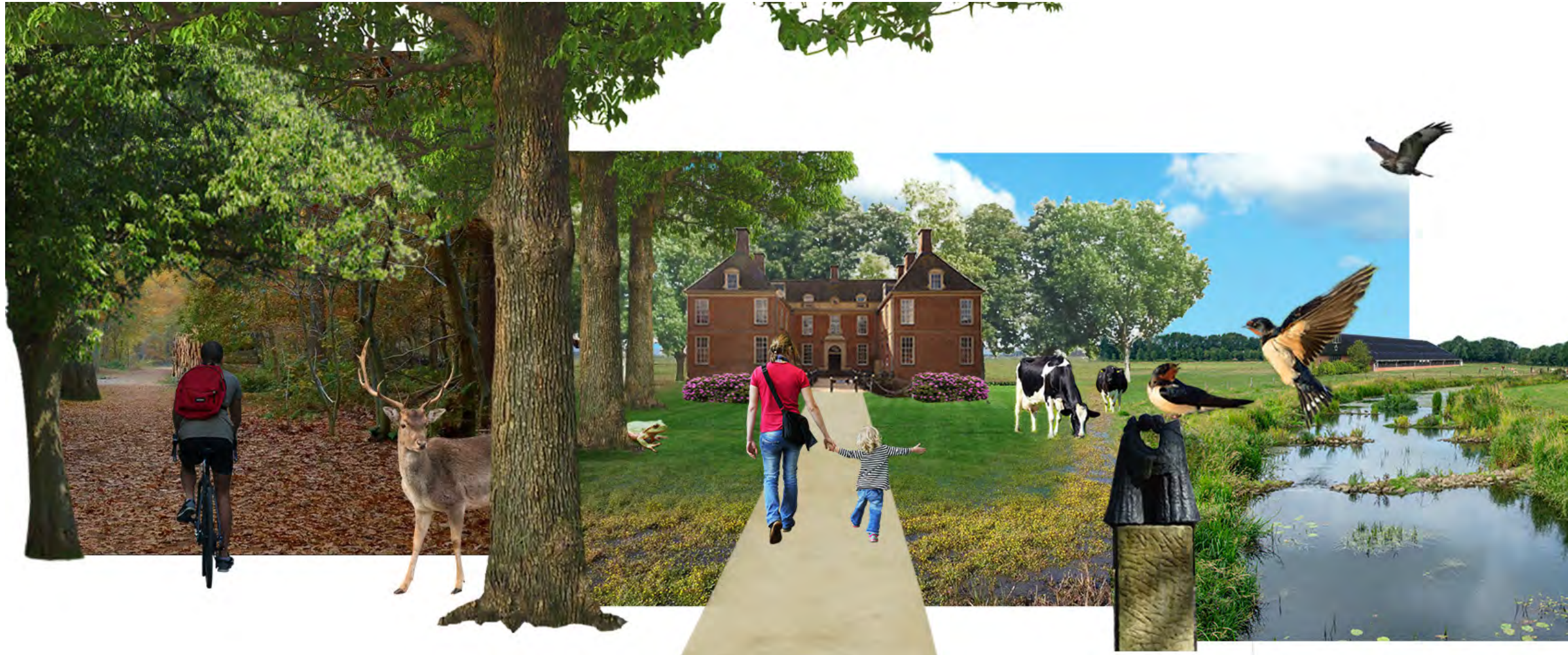
Landgoed Slangenburg is een absolute natuurparel in dit gebied. Hier gaan we voor excellente natuur en natuurbeleving. De belangrijkste stap naar excellente natuur is het vernatten van Slangenburg: Landgoed Slangenburg als spons. Daarvan profiteert ook het buiten dit deelgebied K liggende kwelafhankelijke natuurgebied De Zumpe. Ook het verbinden van natuurge-

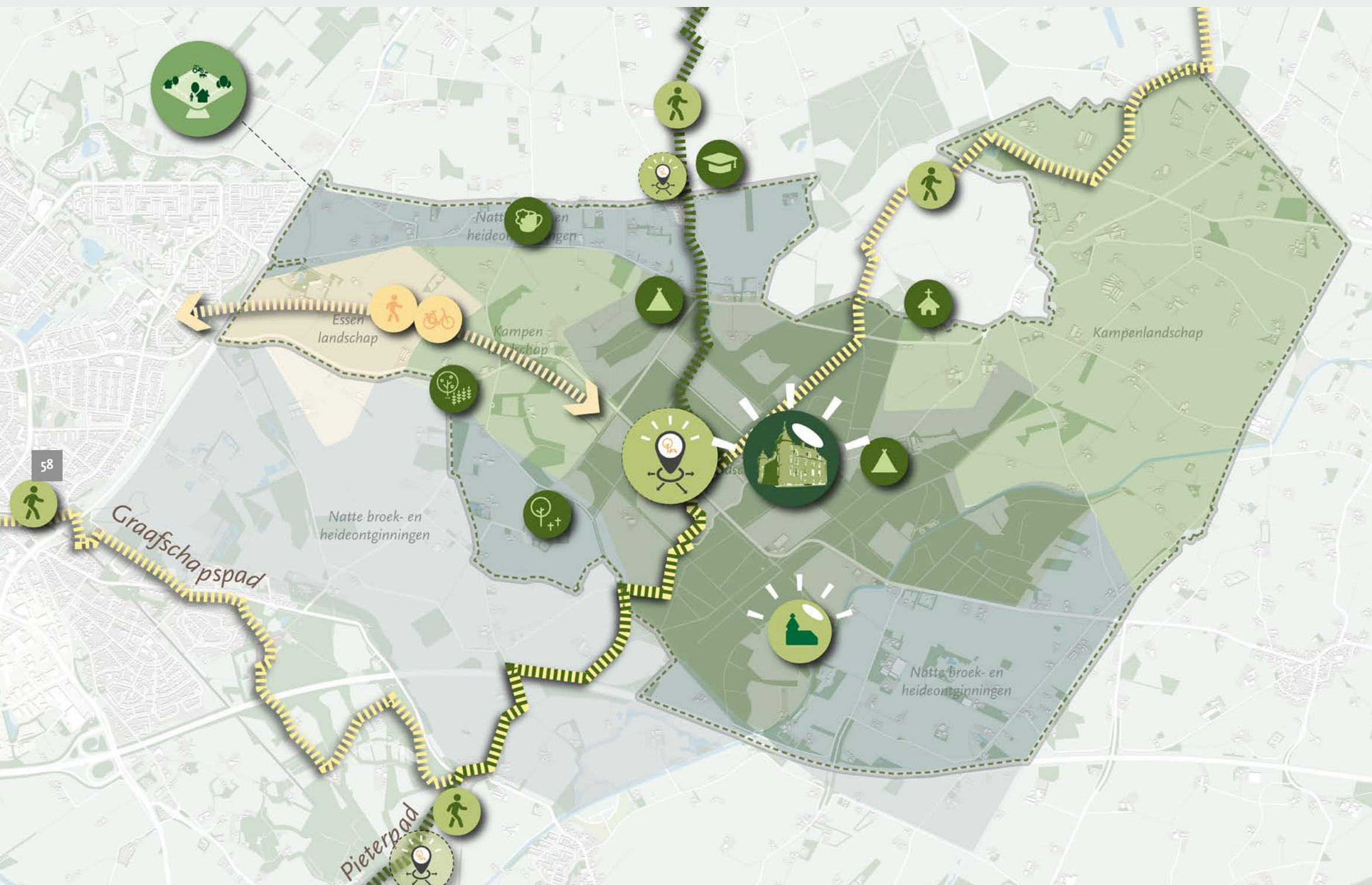
bieden is belangrijk voor het ecologische functioneren van Landgoed Slangenburg. In de visie wordt met de agrariërs in het gebied gezocht naar het inpassen van kleinschalige elementen die zo'n verbindende functie hebben. Daarnaast kunnen innovatieve oplossingen bijdragen aan de vermindering van de stikstofuitstoot.

Agrarische bedrijven voor een waardevol landschapsbeeld

De agrarische bedrijven zijn essentieel in het waardevolle landschapsbeeld en voor de natuur. De overgang van bos en weilanden kent een hoge ecologische waarde. Daarom is het belangrijk voor deelgebied Slangenburg en omgeving om een sterke landbouwsector te behouden. Tegelijk is het voor de natuur een opgave om op termijn minder stikstofproductie te realiseren. Daarom is het een uitdaging om met de

agrariërs in dit gebied te zoeken naar manieren om dit te realiseren zonder beperkingen in de bedrijfsvoering. Landelijk worden hiertoe concepten ontwikkeld, zoals kringlooplandbouw en/of natuurinclusieve landbouw. Hier staat echter nog geen goed verdienmodel tegenover. In de visie zoeken we met agrariërs naar onderdelen uit deze werkwijze die passen in de bedrijfsvoering en een blijvend verdienmodel opleveren. Alleen dan kan het waardevolle landschapsbeeld en een hogere ecologische kwaliteit samengaan.

5.3 Genieten van kwaliteit

Op naar een sterke recreatiestructuur

In de visie wordt deelgebied Slangenburg en omgeving de plek voor beleving en kwaliteitstoerisme. Recreatie is een economische kans en kan het woon- en leefklimaat versterken. Om de toenemende behoefte aan recreatie goed op te vangen, wordt ingezet op het gericht uitbouwen van recreatie. Gericht, zodat functies goed samen blijven gaan en de bijzondere kwaliteiten beschermd blijven. Kwaliteit is dan ook het uitgangspunt voor de uitbouw van recreatie.

Hoogwaardige recreatie

We zien een gebied voor ons, waar verspreid bezoekfuncties zijn, kleinschalige bezienswaardigheden, routes en op enkele sterke plekken een concentratie of een bijzonder functie, die meer publiek aantrekt. Doelstelling voor deelgebied Slangenburg en omgeving is niet om zoveel mogelijk toeristen en recreanten te trekken, maar kwaliteit te bieden. Hier kun je genieten van bijzondere waarden in een historische setting. Iedereen is welkom, maar als je wilt verblijven mag je verrast worden en rust ervaren. Daarom wordt uitgegaan van hoogwaardige voorzieningen, bijvoorbeeld door een fraaie architectuur, extra investeringen in natuurbeleving of een bijdrage aan de routestructuren. Om op te kunnen gaan in het landschap, moeten functies passen binnen (de schaal van) het (historische) erf.

Sterke plekken

We versterken de sterke plekken, zoals het landgoed Slangenburg of de Abdij. Zo ontstaat de mogelijkheid om de verkeersdruk, het parkeren en informatievoorziening te bundelen en gezamenlijke oplossingen te zoeken. Ook kan de verkeersdruk meer geconcentreerd worden. Nieuwe sterke plekken kunnen ontstaan waar de verkeerssituatie en de voorzieningen dit kunnen opvangen.

Toegankelijk zonder overlast

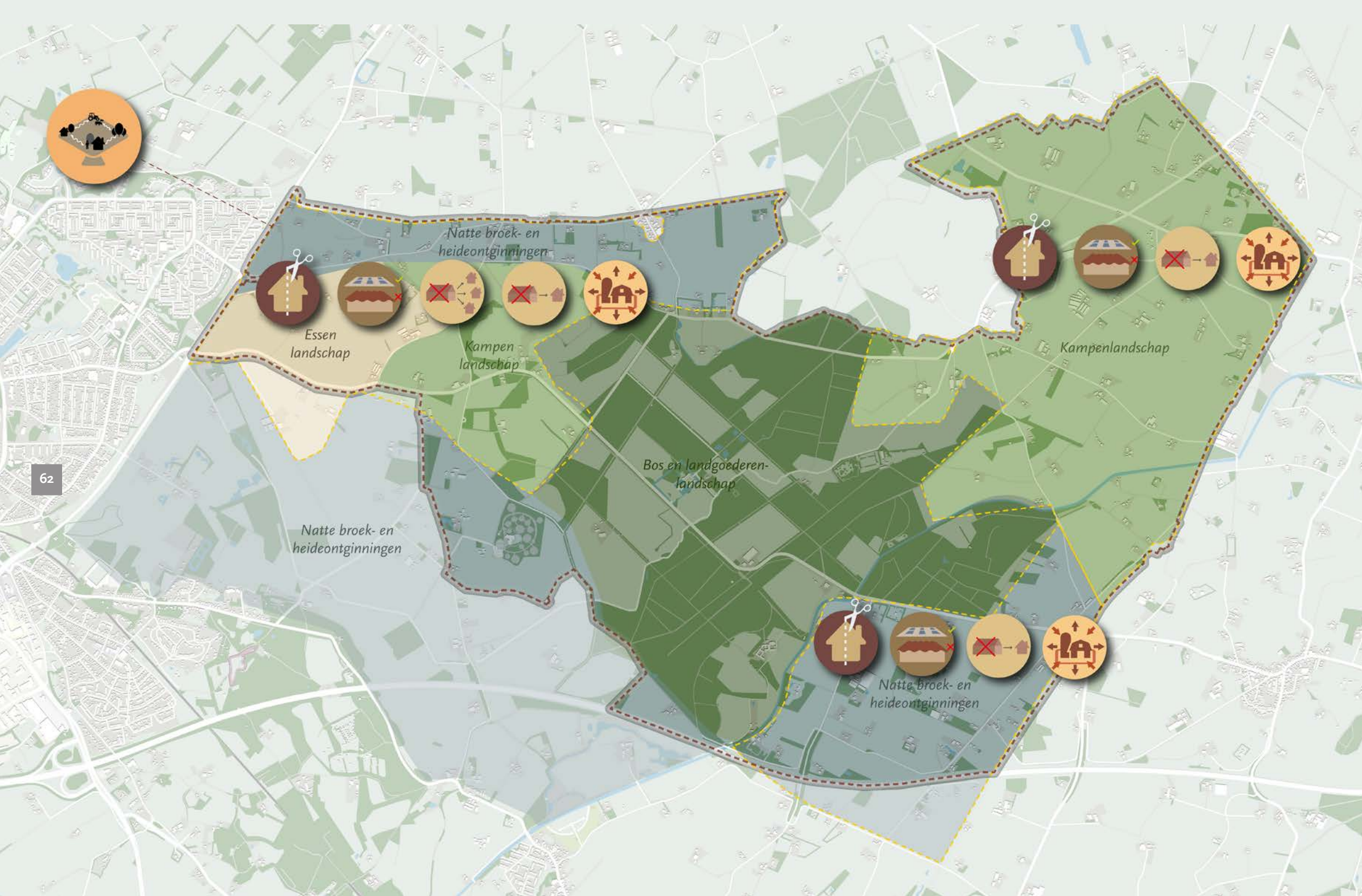
Om de beleving van het landschap voorop te zetten wordt de routestructuur versterkt, waarmee het gebied toegankelijk wordt, zonder dat er een enorme druk wordt ervaren. Ook de routestructuren moeten in balans zijn met andere functies en geen overlast geven. Voor routes wordt een integraal ontwerp gemaakt, waar informatieverstrekking en beheer integraal onderdeel van zijn. Met name de routes rondom 'sterke plekken' worden versterkt en de verbinding tussen Doetinchem en Landgoed Slangenburg.

Doorontwikkelen van een netwerk

De heerlijkheid Slangenburg is een merk en tegelijk is Landgoed Slangenburg als een van de Gelderse kastelen onderdeel van een groter netwerk. De bekendheid van het kasteel met landgoed straalt over het hele gebied uit. En daar ligt een geweldige kans. Als bedrijven met een bezoekfunctie in een netwerk samenwerken en samen met 'merk' Slangenburg versterken, kan dat nieuwe economische mogelijkheden geven, zo geloven recreatie ondernemers in het gebied. De 'ver-

markting' van het gebied geeft de mogelijkheid om op de wagen te springen. Er zijn geen beperkingen voor andere functies, alleen met een mix aan activiteiten blijft het gebied authentiek.

5.4 De landbouw: sterk en in balans

In de visie heeft deelgebied Slangenburg en omgeving een sterke agrarische sector met vele gezichten. De agrarische sector in dit deelgebied is een sterke sector met veel toekomstbestendige bedrijven. Ze zijn belangrijk als economische drager, voor het landschapsbeeld en zijn onderdeel van de 'cultuur' in Slangenburg en omgeving. Tegelijk zijn er allerlei andere doelen in het gebied. Agrarische bedrijven hebben echter verschillende groottes en strategieën. Gemengde bedrijven, bedrijven gericht op verbreding of op groei; ze komen allemaal voor in dit deelgebied. Ook in de verbinding met andere gebiedsdoelen zijn er verschillende uitgangspunten, wensen en ideeën. De ontwikkeling van bedrijven en de koppeling met andere gebiedsdoelen zijn in de visie daarom altijd maatwerk. In de visie zoeken we ruimte en helderheid voor de vele gezichten van de landbouw. En gaan we op weg naar een (betere) verbindingen.

Naar integrale ontwikkelbeelden voor de landbouw

Agrarische bedrijven zijn altijd in ontwikkeling. En dat is ook haar kracht, zo blijven bedrijven toekomstbestendig. Het brengt de Nederlandse agrarische sector haar (internationale) succes. Tegelijk zitten juist hier veel functies en belangen dicht op elkaar. Veel agrariërs hebben het gevoel dat regels zich opstapelen en door tegenstrijdigheden ook onwerkbaar worden. En dat maakt het perspectief voor de lange termijn onzeker. Nieuwe ontwikkelingen kunnen dan ook als bedreigend worden ervaren, zeker als het effect op het agrarisch bedrijf niet helder zijn. En dat werkt remmend, op zowel bedrijven als andere gebiedsontwikkelingen om bedrijven heen. In deze gebiedsvisie willen we dat doorbreken, binnen de mogelijkheden die er op het niveau van de gemeente zijn. We willen toe naar een integraal ontwikkelbeeld van de landbouw. Uitgaande van verschillende ontwikkelstrategieën van

agrarische bedrijven willen we nagaan wat de regels zijn en op welke manier de gewenste ontwikkeling van een bedrijf kan worden gerealiseerd.

In de visie doordenken gemeente en agrariërs een aantal ontwikkelrichtingen en schetsen een proces- en procedurepad. Op basis daarvan kan met diverse organisaties (zoals het waterschap of staatsbosbeheer) worden nagegaan op welke manieren gebiedsdoelen kunnen worden gekoppeld aan deze ontwikkelingsrichtingen. Dit is het startpunt voor individuele gesprekken om samen gebiedsdoelen te halen en de ontwikkeling van het agrarische bedrijf te borgen.

Ontwikkelingsrichtingen agrarische bedrijven

Uit onderzoek van de Wageningen Universiteit blijkt dat agrarische bedrijven zich in vier richtingen ontwikkelen (combinaties zijn ook mogelijk):

- Groeien in schaalgrootte,
- Groeien in kostenefficiëntie, kosten besparen door aanpassingen in voer, bemesting, meer melk per koe etc.
- Groeien in verbreding, activiteiten koppelen aan het agrarische bedrijf
- Groeien in ‘verdieping’, meer waarde creëren door b.v. kortere ketens of een ‘hoogwaardiger’ product.

Ontwikkelingsmogelijkheden bouwblokken

De ruimte, die hiervoor nodig is, verschilt enorm per ontwikkelingsrichting. Daarom is maatwerk nodig. Ontwikkelingswensen kunnen gaan over:

- Vergunningen voor nieuwe activiteiten
- Vergunningen voor verbouw, nieuwbouw of verplaatsing van gebouwen
- Vergunningen voor de vormverandering van bouwkeuzes
- Vergunningen voor het houden van meer dieren

Functionele deelgebieden

Grofweg bestaat het deelgebied Slangenburg en omgeving uit natuurgebied en agrarisch gebied. Het natuurgebied omvat hoofdzakelijk Landgoed Slangenburg. Het landgoed is omsloten door agrarisch landschap, dat onder te verdelen is in drie deelgebieden:

1. Het agrarisch gebied tussen de stad Doetinchem, het Landgoed Slangenburg en De Zumpe. Kenmerkend voor dit agrarisch gebied is nabijheid van de stad Doetinchem en het wonen in het buitengebied.
2. Het agrarisch gebied tussen Landgoed Slangenburg en Halle-Nijman. Dit gebied is puur agrarisch en landelijk. Het stedelijk gebied is hier ver weg.
3. Het agrarisch gebied tussen Landgoed Slangenburg, de Bielheimerbeek en de A18. In dit gebied komen veel buitengebied gerelateerde bedrijven voor. De mensen in dit gebied zijn georiënteerd op Gaanderen.

Bovenstaande indeling is een functionele indeling. Bij het tweede en derde agrarische gebied komt deze indeling overeen met de landschapstypen. Het eerste agrarische gebied pakt meerdere landschapstypen samen.

Samenwerken aan gebiedsdoelen

Het van bovenaf en achter een bureau opleggen van gebiedsdoelen aan gebieden levert vaak beperkingen op voor agrariërs. Daarnaast zorgt deze manier van werken voor negatieve emoties. Andersom kan het wel: in gesprek met agrariërs bedenken hoe bepaalde gebiedsdoelen inpasbaar zijn binnen het agrarische bedrijf. Zo draagt het inzaaien van bloemrijke bermen, slootkanten en overhoekjes bij aan de gebiedsdoelen biodiversiteit verbeteren in het gebied en het verbinden van natuurgebieden.

De gebiedsdoelen op het vlak van water (zie paragraaf 5.1.) zijn inpasbaar mits er goed wordt gekeken naar de uitgangssituatie (type gronden), bedrijfsstrategie en de situatie van het moment (is het een droge of natte periode?). Een flexibel peilbeheersysteem of verdienmogelijkheden bij het vasthouden van water langs beken, kan ervoor zorgen dat doelen van agrariërs en waterschap bij elkaar komen.

5.5 Een sterke gemeenschap

- Hoe houden we de sociale cohesie sterk als er veel woningen van eigenaar zullen veranderen?
- Hoe zorgen we voor een stevige basis onder verenigingen?
- Hoe houden we zicht op eenzaamheid en andere sociale problemen als gevolg van de vergrijzing in het gebied?

In de visie wordt gewerkt aan het sterk houden van een sterke gemeenschap. Dat betekent dat wordt gezocht naar manier om de inwoners extra mogelijkheden te bieden om in het gebied te (blijven) wonen, ruimte voor verenigingen om te blijven investeren in verandering en aantrekkelijk te blijven te blijven in het gebied. Daarom wordt ingezet op:

- Ruimere mogelijkheden voor hergebruik en woningsplitsing van erven in het buitengebied
- Bijzondere woonvormen op specifieke plekken
- Ontwikkeling van de voorzieningen

Meer wonen op erven in het buitengebied

Erven worden in deze visie aantrekkelijk als vestigingslocatie voor meerdere gezinnen of generaties. Veel erven zijn te duur voor een (startend) gezin, waardoor ze relatief vaak door mensen van buiten deelgebied Slangenburg en omgeving en de gemeente worden gekocht. De gemeenschap is ervan overtuigd dat de sociale samenhang en leefbaarheid is gebaat bij een goed mix van inwoners, waaronder inwoners die hier vandaan komen. Zij zullen zich meer verbonden voelen met het verenigingsleven en de voorzieningen die de gemeenschap heeft opgebouwd. Daarom zet de visie in op het mogelijk maken van woningsplitsing en het realiseren van tweede woning op een erf om het erf voor meerdere generaties of twee gezinnen ge-

schikt te maken. De extra investeringskracht die hiermee tegelijk ontstaat kan ten bate komen aan het opknappen van het erf, sloop van oude bijgebouwen en een bijdrage aan het landschap. Sloop van bestaande stallen wordt gezien als 1 van de manieren om kwaliteitswinst te maken. Er wordt geen extra versterking toegelaten, maar van hergebruik of herbouw van bestaand 'steen'.

In de visie wordt onderscheid gemaakt tussen erven in meer bebouwd gebied en in natuurgebieden of open landbouwgebieden. In de laatste twee kan een woning tijdelijk worden toegestaan om het vervolgens een creatieve bestemming te geven. In meer bebouwde gebieden kan een tweede woning permanent worden toegestaan.

Bijzondere woonvormen in het buitengebied

In de visie is het buitengebied nadrukkelijk een optie om bijzondere woonvormen te realiseren, zoals groepswonen of tiny houses. Bijzondere woonvormen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van het buitengebied en nieuwe levendigheid brengen. Uitgangspunt daarbij is echter dat het landschap wordt versterkt, dat de woningbouw vraaggericht is en met veel aandacht voor de historische context en architectuur wordt ge-

daan. Het gaat nadrukkelijk om enkele projecten om 'iets bijzonders te realiseren op plekken waar toevoeging van kwaliteit mogelijk en nodig is'. Deze mogelijkheden hangen echter af van de kwaliteit van het landelijk gebied, daarom wordt per landschapstype een verschil gemaakt.

Versterken van verenigingen en voorzieningen

In de visie behouden de verenigingen in deelgebied Slangenburg en omgeving hun netwerkende en sociale rol in de gemeenschap. Ze zijn essentieel voor sociale cohesie in het gebied, maar hebben ook een netwerkfunctie voor een wijdere omgeving, zoals de stad Doetinchem en diverse buurtschappen in de gemeente Bronckhorst. De Pokkershutte, de verenigingen en de basisschool voegen een bijzondere kwaliteit toe aan andere functies in de gemeente en buurgemeente. In de visie behoudt de Pokkershutte haar netwerkende rol en daarvoor is het volgende nodig:

- Meer (incidentele) financiële bijdrage voor onderhoud en verbouwingen. Mogelijk kan de gemeente hierover in gesprek met de buurgemeente.
- Betere samenwerking met gemeente om samen projecten aan te pakken. De combinatie van capaciteit en incidenteel financiering van de gemeente en het lokale vrijwilligerswerk maakt het beter en goedkoper.
- Zoeken naar projecten die geld opleveren.
- Eenvoudiger maken van het organiseren van evenementen, zodat met de revenuen kan worden geïnvesteerd in de Pokkershutte of de verenigingen.

Samenwerken aan sociale problematiek

In de visie wordt het sociale netwerk in deelgebied Slangenburg en omgeving gebruikt om sociale problematiek te voorkomen of op te sporen. Dit vraagt om samenwerking tussen gemeente en inwoners. Maar ook versterken van voorzieningen voor ouderen wordt komende jaren erg belangrijk, incl vervoer van en naar de locatie. Een idee is om een busje beschikbaar te stellen waarmee vrijwilligers inwoners in het gebied ophalen voor een activiteitenmiddag.

5.6 Veilig en toegankelijk

In de visie is deelgebied Slangenburg en omgeving veilig en toegankelijk. En dat is eenvoudig en uitdagend tegelijk, want potentiële verbeteringen liggen heel subtiel. Deelgebied Slangenburg en omgeving is nergens echt onveilig, maar op veel plekken wringt het soms door menging van verkeer of door het snelheidsverschil op de Varsseveldseweg en aansluitende wegen. Door de trends van toenemende mobiliteit en recreatieverkeer kan de druk op sommige plekken toenemen. De uitdaging is dan ook om de mobiliteitsdruk en het geleiden van recreatieverkeer de komende jaren in samenhang te blijven bezien.

In de visie wordt gezocht naar manieren om landbouwverkeer beter te faciliteren. Zo kunnen vluchthavens langs de Varsseveldseweg landbouwverkeer helpen en de doorstroming goed houden. Dit moet wel goed onderzocht worden. Het kan ook zo zijn, dat de optrekkende tractoren juist voor een groter snelheidsverschil zorgen. Ook het toelaten van landbouwverkeer op het zuidelijke deel van de oostelijke randweg (buiten de spits) kan bijdragen aan het verminderen van sluipverkeer (ook in Doetinchem zelf).

5.7 Energietransitie

Het is een grote opgave voor de hele gemeente om energieneutraal te worden. Belangrijk, maar voor de inwoners van de Slangenburg is een integrale afweging ten opzichte van de kwaliteiten cruciaal. Uitgangspunt voor het opzetten van energie-projecten is dan ook om de landschappelijke karakteristiek leidend te maken bij de inpassing van grotere ruimteclaims als zonneweides. Ook het behoud van voldoende (goede en ten opzichte van de huiskavel van agrarische bedrijven goedliggende) grond voor de landbouw wordt belangrijk gevonden. De inwoners in het gebied De Slangenburg bepleiten een gemeentelijke afweging, waarbij locaties in De Slangenburg door de hoge kwaliteit van het landschap, de andere gebiedsdoelen die er spelen en de rol die het deelgebied speelt (landbouw, natuur, recreatie, water), pas laat in beeld komen. In de visie wordt daarom de volgende strategie voorgesteld:

- Zet in op daken en loze ruimtes binnen de hele gemeente. Een mogelijkheid is om zon op dak te combineren met het vervangen van oude asbestdaken (bij (voormalige) agrarische bedrijven).
- (Blijf) nieuwe technieken onderzoeken. Zet niet te snel voor de lange termijn in op alleen zon en wind.
- Zoek naar de minst kwetsbare plekken. De Slangenburg is voor een groot deel een kwetsbaar gebied, dus het gebied komt in de ogen van de inwoners niet snel in aanmerking.
- Zorg bij kleinschalige initiatieven voor een zorgvuldig integratie in het landschap en koppel duurzaamheid aan doelen of functies in het gebied.

6 Bouwstenen omgevingsvisie

Tijdens het maken van de deelgebiedsvisie Slangenburg en omgeving zijn er verschillende opgaven bovengekomen die op het schaalniveau van de hele gemeente Doetinchem en/of de regio spelen. Ook zijn er ideeën ontstaan die een nadere uitwerken vragen. Deze willen wij graag meegeven en/of agenderen voor de totale omgevingsvisie.

Opgaven schaalniveau gemeente Doetinchem en/of regio:

- Verdroging meenemen als op te lossen probleem in de totale omgevingsvisie
- Ontwikkeling van de landbouw
- Positionering Landgoed Slangenburg
- Recreatief netwerk met sterke knopen
- Energietransitie
- Samenwerking buurgemeenten over leefbaarheid platteland

Nader uit te werken ideeën in omgevingsvisie en/of omgevingsplannen:

- Versoepeling regels/vergunning in relatie met gezamenlijke doelen
- Gebiedsmakelaar op het thema landbouw

Verdroging meenemen als op te lossen probleem in de totale omgevingsvisie

De verdroging is een serieus probleem op de zandgronden. Op deelgebiedsniveau zijn de eerdergenoemde oplossingen mogelijk, maar het probleem moet op stroomgebiedsniveau aangepakt worden. Daarom hoort in de omgevingsvisie Doetinchem een aanpak met mogelijke oplossingen voor dit probleem.

Ontwikkeling van de landbouw

Er zijn meerdere thema's aan bod gekomen die te maken hebben met de ontwikkeling van de landbouw, die voor meer delen in de gemeente gelden. Zo lopen veel agrariërs aan tegen de problematiek, die landelijk de stikstofcrisis wordt genoemd. De stikstofproblematiek speelt landelijk en lokaal kan daar weinig invloed op worden uitgeoefend. Tegelijk zijn de omstandigheden lokaal heel verschillend, zowel de omstandigheden waaronder de agrariërs hun bedrijfsvoering hebben als de kwetsbaarheid van natuurgebieden. Dit vraagstuk vraagt om integrale oplossingen die samen bedacht en ontwikkeld moeten worden. Niet als aanvulling op landelijk regels, maar om samen ideeën te verzinnen voor het samengaan van landbouwontwikkeling en de kwaliteit van natuur. Daarom moet deze opgave landen in het

stad-land debat in september over de omgevingsvisie en in de totale omgevingsvisie.

Een tweede thema in de ontwikkeling van de landbouw is het samen doordenken van een aantal ontwikkelrichtingen en daarbij een proces-en procedure pad te schetsen. Dit schept meer duidelijk naar agrariërs, maar geeft ook de mogelijkheid om samen na te denken hoe grotere (bovenlokale) opgaven kunnen worden opgenomen in de verschillende ontwikkelingsrichtingen.

Op basis van de visie zijn er ook nog een aantal kansen gevonden voor de uitvoering van de visie.

Kansen voor landbouw en meer

In deze visie willen we het perspectief van de landbouw en het perspectief van het gebied als geheel verbinden. En daarvoor liggen er kansen.

- Flexibel peilbeheer, waardoor agrariërs zelf invloed hebben op het voorkomen van droogte en wateroverlast.
- Zoeken naar verdienmodellen voor vasthouden van water in bijvoorbeeld beekdalen.
- Ruimte zoeken voor wandelpaden langs/over boerenland, gecombineerd met investeringen in voorzieningen, informatie etc, ter voorkoming van overlast.
- Verdienmodellen voor het realiseren van natuurlijke elementen op het land.
- Beschikbaar stellen van bloemrijke grasmengsels voor het inzaaien van bermen, slootranden of overhoeken.

Positionering Landgoed Slangenburg

Het landgoed Slangenburg met kasteel Slangenburg en de Willibrordusabdij is een cultuurhistorische en

recreatieve parel van regionaal formaat. Door samen te gaan werken met de Gelderse kastelen wordt Landgoed Slangenburg ook zichtbaar op de landelijke en Europese recreatieve markt. Natuurlijk ligt Landgoed Slangenburg in het deelgebied Slangenburg en omgeving, maar qua positionering ontstijgt het landgoed het schaalniveau van het deelgebied. De positionering van Landgoed Slangenburg hoort thuis in de totale omgevingsvisie van Doetinchem. De gemeente Doetinchem heeft een belangrijke troef met Landgoed Slangenburg in handen om zich recreatief en cultuurhistorisch te onderscheiden op de hogere schaalniveaus.

Recreatief netwerk met sterke knopen

In deelgebied Slangenburg en omgeving liggen drie sterke recreatieve knopen:

- Kasteel en koetshuis Slangenburg;
- Sint Willibrordsabdij;
- IJzevoorde.

Elk van deze knopen heeft zijn eigen karakter en ontwikkelmogelijkheden. Vlakbij, in deelgebied Gaanderen, ligt Onland als sterke recreatieve knoop. Zo liggen er in het gehele buitengebied en ook in de stad Doetinchem een heleboel bestaande en potentiële sterke recreatieve knopen. Tijdens de interviews en de themasessies zijn verschillende interessante aanknopingspunten genoemd: Villa Ruimzicht, De Kruisberg, Koekendaal, de Stadsboerin, Landalpark in Montferland, de historische dorpen en landschap van Bronckhorst. Voedsel is genoemd als verbindend thema. Door alle sterke knopen met elkaar te verbinden ontstaat een interessant recreatief netwerk, dat zich steeds verder door ontwikkeld. Het ontwikkelen van dit recreatieve netwerk vindt ook plaats op het schaalniveau van de gehele gemeente Doetinchem én de regio. Daarom hoort deze opgave thuis in de totale omgevingsvisie van Doetinchem.

Energietransitie

De opgave voor duurzame energie is er geen die leeft vanuit de inwoners en ondernemers van deelgebied Slangenburg en omgeving. Het is een soort donkere wolk die langzaam van bovenaf aan komt drijven. De algemene mening in deelgebied Slangenburg en omgeving is dat dit gebied te mooi en waardevol is om aan te tasten met zonnevelden en/of windmolens. Andere gebieden lenen zich daar beter voor. Hier passen alleen kleinschalige toepassingen: zonnepanelen op de daken van schuren en stallen (meteen asbest aanpakken).

Tijdens de breinaaldsessies is gebleken dat de opgave voor duurzame energie in alle deelgebieden nog niet echt leeft. De gemeente Doetinchem maakt onderdeel uit van RES (Regionale Energie Strategie) Achterhoek. Uitgangspunt voor de RES is dat de Achterhoek in 2030 energieneutraal is. Dit betekent dat er net zoveel duurzame energie opgewekt wordt als er verbruikt wordt. In de concept RES Achterhoek heeft als titel ‘Samen d’ran om de Achterhoekse energie-ambities te realiseren’. Dit is een mooie ambitie, die nog de nodige stappen vraagt, waaronder een participatief proces en een integrale aanpak met de andere maatschappelijke en ruimtelijke opgaven die spelen. De duurzame energieopgave is een opgave die op het schaalniveau van de gehele gemeente integraal bekeken en ontwikkeld moet worden en hoort dus thuis in de totale omgevingsvisie.

Samenwerking leefbaarheid platteland met buurgemeentes

De bewoners en ondernemers van het buitengebied ervaren de bestuurlijke grenzen niet in hun dagelijkse leven. Boodschappen, vrienden, verenigingsleven, etc. gaan over de gemeentegrenzen heen. Zeker als

je vlakbij de gemeentegrens woont en/of werkt. Dat er aan de ene kant van de gemeentelijke grens andere regels gelden dan aan de andere kant is moeilijk te begrijpen en voelt als oneerlijk. Waarom mag je bijvoorbeeld in de gemeente Bronckhorst wel je woning splitsen en in de gemeente Doetinchem niet? En waarom krijg je voor het ene verenigingslid wel subsidie en voor het andere lid niet? De voorzieningen in de Pokkershutte in IJzevoorde hebben een gemeente overstijgende werking. Ook de mensen uit het buitengebied van Bronckhorst maken gebruik van deze voorzieningen.

In deelgebied Slangenburg en omgeving is gepleit voor een nauwere samenwerking met de buurgemeentes: Bronckhorst, Oude IJsselstreek en Montferland. Het is voor de leefbaarheid op ’t platteland goed als er samengewerkt wordt. Het verzoek betreft met name de geldende regels, voorwaarden en subsidies voor het buitengebied.

Invulling van de ‘sterke samenleving’ uit het koersdocument

In de visie zijn meerdere punten naar voren gekomen, die bijdragen aan de sterke samenleving. Een aantal daarvan zijn bouwstenen voor de omgevingsvisie en uitvoeringsprogramma’s in het sociaal domein.

- Het zodanig vormgeven van de rood voor rood regeling dat er ruimte komt voor inwoners om te (blijven) wonen en daardoor bij te (blijven) dragen aan het noaberschap in deelgebied Slangenburg en omgeving.
- Het ondersteunen van initiatieven voor woningsplitsing of een tweede woning als daardoor meerdere generaties en/of mantelzorg op het erf kan worden georganiseerd. Ook dat draagt bij aan de nauwe banden met het gebied en het noaberschap, dat de inwoners zo belangrijk vinden.

Kommedijk

Kommedijk

Modern landgoed

Stadsheide

Bielheimerbeek in februari 2020

Beneden Slinge in februari 2020

- Inwoners hebben vaak veel zicht op specifieke sociale problemen in het gebied. De gemeente heeft via de WMO-middelen om problematiek van bijvoorbeeld eenzaamheid en isolatie aan te pakken. De wijze waarop inwoners en gemeente de uitvoering hiervan samen zouden kunnen verbeteren is een onderwerp om samen uit te werken.

Soepelere regels

Naast afstemming van de regels en voorwaarden, heeft men in het buitengebied ook behoefte aan meer flexibiliteit en versoepeling van de regels. De agrariërs geven aan dat juist om de gewenste integrale gebiedsdoelen te bereiken meer flexibiliteit nodig is. Denk bijvoorbeeld aan hogere stallen vanwege de luchtzuiveringsinstallaties, die nodig zijn voor een gezond leefklimaat op 't platteland. Of grotere bedrijven om extensiever te kunnen gaan werken. Natuurinclusieve landbouw heeft een lagere opbrengst per ha. Versoepeling van de regels is maatwerk wat samen met de agrariërs opgepakt moet worden. Dit is helemaal in de geest van de nieuwe Omgevingswet.

Vervolg opgestarte dialoog agrariërs

In deze omgevingsvisie voor het deelgebied Slangenburg en omgeving hebben we veel opgehaald van wat er leeft in het deelgebied. Het is zonde om de opgestarte dialoog met de agrariërs op dit moment te stoppen. Om te kunnen oogsten is een vervolg nodig. Wij stellen voor om een aantal werkgroepen te maken met daarin agrariërs en ambtenaren die samen concrete voorbeelden van de agrariërs integraal doordenken. In deze werkgroepen wordt gedacht vanuit gebiedsdoelen en mogelijkheden. Hoe kan het wel? Juist dit bottom-up proces is belangrijk om gebiedsdoelen uiteindelijk te kunnen realiseren.

Gebiedsmakelaar

Met name de agrarische ondernemers hebben aangegeven dat ze de weg naar en binnen het gemeentehuis lastig te doorgronden vinden. Tijdens de agrarische themasessie is het idee van een gebiedsmakelaar specifiek voor het platteland ontstaan. Deze gebiedsmakelaar heeft een actieve rol in het halen en brengen van informatie. Wat speelt er aan plannen, initiatieven en ideeën in het gemeentehuis? En wat in het buitengebied? De gebiedsmakelaar moet ideeën en mensen verbinden, oplossingsgericht zijn en feeling met de agrarische sector hebben.

